

TOLİŞİ - TIRKI ZIVONƏDƏ MÜSTƏQİL ƏDƏBİ-
BƏDİİ,
ELMİ-PUBLİSİTİK JURNAL

Sərredaktor:
Vüqar Həmati

Sərredaktori müaven:
Aytən Eyvazov

Reklamı direktor:
Rəzzaq Xansıvo

Fotoqraf:
Vüqar Mıstəfo

REDAKSİYƏ HEYƏTİ:

Camal Lələzov
Nıcat Ağayev
Ağəli Ağayev
Rüfət Baxşıyev
Rəhman Heydərov
Alım Hacızadə
Şəhriyar Məcid
Fuad Əliyev

Bə nıvıştəyon qorəş məsulıyyət çı müəllıfıne.
Çı müəllıfın movqə dı redaksiya movqənə düz
nome bəzıne. Bə redaksiya omə nıvıştəyon bə
dumo oqırdınıyə bədənın.

Bə çap huzobə: 23.09.2016
Format: 60x84 1/8 Sıfarış 078
Tıraj: 100

B1 nümredə:

Rafiq Cəlilov, <i>Tolışi zıvoni həxədə malxulon</i>	2
Rəzzaq Xansıvo, <i>Talış diyarının orta əsr coğrafiyasına aid məlumatlar</i>	4
Babək Bahari, <i>Az hejo əpim ki, tolışə zıvoni ozınım</i>	6
Aydın müəllimi de şair Xilqəti musahibə	9
Toponimom	12
Baləddin Veşo, <i>Yolon jıqo votəşone</i>	16
Tolışi-tırki zıvonədə çı kali sıxanon tərçümə	18
Sıre-sıre bıjıyən	20
Aytən Eyvazov, <i>Şahzodə və Aləjen</i>	22
Tərçümə	27
“Məclisi-Aləm”	30
Xanəli Tolış	30
Bəxtiyar Ruşin	33
Məzahir Bidar	34
Rafiq Murad	36
İbrahimxəlil Fərziyev	38
Pərviz Həkimov	40
Rüfət Baxşıyev	41
Fuad Mondiqovij	42
Sədrəddin Qurbanov	43
Əli Heydər Babayev	46
Vüqar Həmati	47
Mehsun Perzə	50
Yusif Abbasov	52
İlqar Bədəlov	52
Əğılın baxşə	27
İlham İlhami	54
Rafiq Murad	56
İbrahimxəlil Fərziyev	56

TOLIŞI ZIVONI HƏXƏDƏ MALXULON

Rafiq Cəlilov

İ kərə çəmә qədə tolişә bıyondә qılәyni mıku parsәy ki: “mamu, tırki zivonədə de l hərfi sıxan bino bedәni, әmo әlifbodә yolә l hərф heste, ın yolә l hərф bә çiçi lozime?”, marağınә parsbe, bәpe çı parsi cәvobi jıqo doәmbәy ki. çәмә cıvonә boli çı cәvobıku rozi bımando. Votme: “bilәma, әlifbo soxtәkәson har çı fıki kardedән, ıset az bıvotom ki, ә yolә l hərф bo 2-3 qılә sıxani qornә әlifbodәye, tı çımı cәvobıku rozi әmandnış, әmo az bıvotomon ki, yolә l hərф әlifboәdә bo lrtış, ıssıkkul nomon nıvıştәro oqәtә bә, hisob kardedәм tı çımı cәvobıku rozi mandış, har hərfi ıştә vıreş heste”, çәмә cıvonә bırә çımı çı cәvobıku ve-ve rozi mande....

TOLIŞI CIVONON

Xıdo bәrәkәtdә bә çәмә cıvonon, tolişәti roәdә xeyli dast-poçә jәydән, peş “Hirkon TV” “Alәм” jurnalı beşә co alәme, şımә ım dastqirәti mını ve şo kardedә, әqәm cıvonon bә tolişәti oqarde ro qәtәşonbusә - ım prosses hәni nibәmande, ınşallah ki, çımıku jәqoәn çәмә cıvonon de jıqo-jıqo şoyә xәbon әmәni hejo şo bәkardән. Әmmo, çımı bә cıvınon kali iradonım heste. ıset tolişә әdәbi

zivoni ovc be şәlә yolә poә şımә amonsә eqinedә, boәnән bә әdәbi zivoni ğaydon riayәtkәmon, çımınән әsl Likije, әmo vindedәşon ki, az bәnә kali likijon “pәsım gin bә” nıvıştәdәnim, çumçıko “pәsım”, “aspım”, “hәм” handeyәdә tikәy çok çıydәni, bәçәyro az “çımı pәs gin bә” nıvıştәdәм, әmәnән “dı Rafiqinә” votedәmon, әmo az hiç vaxt “dı Rafiqinә” nıvıştәdәnim, “de Rafiqi” nıvıştәdәм, hәм kırtә, hәmән hejo hәminә mәno doydә, şımәku ve-ve rico kardedәм “bәmәku jıqo votedән” noxәşıku diyәro bındınән, “kıtә bәmon”ı vıreәdә “qırdә bәmon”, “dasәdәм hıse” vıreәdә “dastәdәм heste” bınvıştән, әqәm sıxanәdә “üyә”, “kүlok” oko doydәşonsә cәvon vәdә “moğnә”, “voş”ән bınvıştән, bә bәzne kisә “üyә” sıxani mәsәş ni, әqәm “pılo de ğatığı lәzzәt doşә” nıvıştәdәşonsә “ğatığ”ı vәdә (ğәylә)ән bınvıştән, hәрәkәt bıkән iqlә cümlәdә dı kәrә “ş” oko mәdән, “şıt bәmı lәzzәtiş doşә” ne, “şıt bәmı lәzzәt doşә” nıvıştә sәrostе, ijәнән votedәм: әdәbi zivoni bo şımә amonsәye, çiçi zinedәnişon bә ustodon ovardән, nızne ayb ni, azән 1-2 sor hәм “Tolişә Sәdo”, hәmән “Tolişon Sәdo” rujnomondә tolişә nınvıştme, bә ustodon nıvıştәyon fik әdәym, boştәro oәmutim, ısetән omutedәм, bә fikәdәм ki, çәмә ustodonән hejo ıştә nıvıştәyon sәpe ko kardedән, mılxәs, ıştә nıvıştәyon sәpe ko bıkәнән. Xıdo şımә koon ovandkә!

TOLIŞI ӘLİFBO

Az lınvıstım, hiç filoloqән nim, adi qılәy әnvıştım, çәnnән “yol” bıbum, çokә jurnalıstıse yol be әzımım, (bә opponenton çokә fırsәt dome, çımı ım cümlә kopıfast bıkән, bәmı nıvıştә cәvobәdә mını “bancәнән”) çumçıko de әlifbo lınvıston, filoloqon mәşğul bәninin, hәni 2-3 qılә nıvıştәy nıvıştәkәs “az hәni filoloqım” bıvoto, Zülfuğar Әhmәdzodә, Nozruzәli Mәmmәdovi, Әvәz Sadıqovi bәqәm nıkә,

“əvon tolişi zivoni bə yava ruj noəşone” iddodə bıbu – həminə odəmon ciddi ğəbul karde beməxə koye. Dı-se kərə bəminən “tı tolişi rost nıvıştədənış, dəvard bə çəmə stil”ən votəşone, “çəmə stil tolişi ədəbi zıvone” iddio vədə iqlə pars dome: Bəle, ədəbi zıvon əv ni çoknə qəp jəydəş, jəqoən bınıvıştı, (ım cümləən çə iddio soybone) əmo ədəbi zıvon əve ki, çoknə nıvıştədəş, bəpe jəqoən qəp bıjəni, şımə “stiliston” çoknə nıvıştədən jəqo qəp jəy zındəninxo, ım çoknə ədəbi zıvon be? Çımı ım irodi bəpeşt cəvob oməy: ədəbi zıvon əv niki çoknə nıvıştədəş bəpe jəqoən qəp bıjəni (?) Peş ım cəvobi bə sə dəşəm ki, ım “stiliston” hiç iştənən zinedənin çiç kardədən.

Bəle, ədəbi zıvon əv ni çoknə qəp jəydəş, bəpe jəqoən bınıvıştı. Diyəkəmon bə çəmə ənıvıştəon nıvıştəyon: Çəmə “Tolişon Sədo” rujnomə jə dıl, sıxani əsl mənədə filoloq Allahverdi Bayrami vote bəbe ki, səlis ədəbi zıvonədə nıvıştədə, roste, ustod aradə bə “stiliston” stil flirt kardədə, əmo vinde bedəki tolişi ədəbi zıvoni bə myon beşero ustod bə əllək-vəlləke, ha ruj iştə nıvıştəyon səpe bə koye, və ya peqətəmon Nəriman Tolişi nıvıştəyon, bəle, Nəriman müəllim çoknə qəp jəydə jəqo nıvıştədənı, əv bə 100 faizi nezi ədəbi zıvonədə nıvıştədə və çoknə nıvıştədə jəqoən səlis qəp jəydə. Və ya peqətəmon ustod Zahirəddin müəllimi, Zahirəddin müəllim qəpədə “hıse, doe, pıə, bıə” bıvotoyən, nıvıştəyədə “heste, doşe, pə, bə” nıvıştədə, yəne bə ədəbi zıvoni ğaydon əməl kardədə. Peqətəmon Zabil Mədoji nıvıştəyon, Zabil Mədojən ədəbi zıvonədə səlis nıvıştədə və çoknə nıvıştədə jəqoən səlis qəp jəydə.

İsət davardom bə kali hərfon. Çəmə ibtidai sinfonədə dəvonyə bə “Tolişə Zıvon” kitobədə “ü” hərf heste, isət diskusiya şədə ki, əmə bəpe “ü” hərfiku imtino bıkəmon, heju “u” həm bənə “u”, həmən bənə “ü” oko bıdəmon. Çəyoən sıxan qardədə omedə “g” hərfi səpe, ijənən diskusiya şədə ki, bəpe əmə “g” oko nıdəmon, “g” vıradə “q” oko bıdəmon, çoknə ki, uruson “general” votedən, “qeneral” nıvıştədən. Xosə, azən deşmə rozim, əmo az ənıvıştım, aradə tolişi zıvonədən nıvıştədəm, peqordınon

(tərcümon) kardədəm və s. məsələn. İsət fərz bıkəmon ki, az qıləy teksti çı tırki bə tolişi peqordındəm, vəy jıqo qıləy qədə dialoq heste:

- Sənin adın nədir?
- Mənim adım Gümüşdür.

Helə bu vaxt uzaqdan bir səs eşidildi: “Gümüş, evə gəl!”

İsət az ın dialoqi bə tolişi peqordındəm. Diyə kardədəm ki, bəməku “g” iyən “ü” ni, in-soni, zəmini, di, şəhəri, həyvoni və s. nomonən ki, tərcümə bedənin ki, az Gümüşü bənə “Nığə” bınıvıştom, az məcburim ki, ım jıqo bınıvıştom:

- İştı nom çiçə?
- Çımı nom Qumuşə.

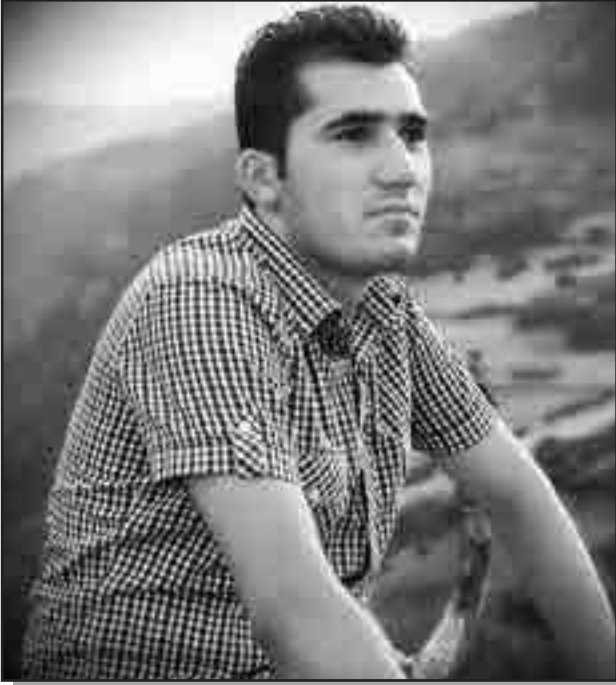
Hejo bı dəm çı diyəroco qıləy vanq məsə be: “Qumuş, bə kə boy!”

İsət ım qədə dialoqi handəkəs çı bıznə çə kinə nom çiçə? İsət opponenon bəvoten ki, bəməku “qomuş” həyvone, “Qumuş”i sərəsə bəbe ki, “Gümüş”e, ne çımı əzizə bıvon, çəmə kali tolişon, iştənən ım “kali tolişon” çəməsə ve-ve veyin, bə qomuşi hejo qumuş votedən, boçi bəpe əmə iştə zıvonədə bə hərfonku imtino kardəninimon, az ım sərəsedənim, ım “ü” iyən “g” çəmə əlifbodə çı veyə vıradə qətedən ki, bəmə qoni kardədə? Boçi bəpe əmə “git” sıxani bənə “qit”i, “Gülüş” nomi bənə “Quluş”i, “Gümüş” nomi bənə “Qumuş”i nıvıştəninimon?

Pıyo nıvıştəmbe, Azərbaycani tırkon zıvonədə de yolə “l” hiç sıxan bıno bedəni, əmo alimon, linqviston, filoloqon “İssıkkul”i, “İrtış”i fıki kardəşone və əlifbodə yolə “l” oqətəşone, isət xosə “filoloqon”, xosə “lin-qviston”, bəle, şımə ve dahişon, be bəzne Zülfüğar Əhmədzodə, Novruzəli Məmmədov, Əvəz Sadıqov ənnə şımə zınəşon ni, əmo əvon tolişə balon bə cəbr (çətini) enıqınon xoto iştəni ne, hırdənən fıki kardəşone, çəmə baləlion bəbolin, boənən əvoni “Gümüş”i bənə “Qumuş”i hande məcbur nıkəmon....

De ve yolə hurməti, şımə Rafiq Cəlilov
“Tolişon Sədo” rujnomə sərredaktor
Məxsusən bo “Aləm” jurnalıro.

TALIŞ DİYARININ ORTA ƏSR COĞRAFİYASINA AİD MƏLUMATLAR

Rəzzaq Xansıvo

(Əvvəli ötən sayımızda.)

İbn Bəzzaz Ərdəbilinin "Səfvət-üs-Səfa" və Xasəddin Səlabsərayinin "Məqalət-i Seyyid Niki" əsərlərində Taliş mahalının orta əsr coğrafiyası.

3. Siyavərrud (məndə bəzən Savrud, Siyahrud, Siyavərd, Siyavar)-Xanbili nahiyəsində, dəniz kənarında kənd. "Səfvət-üs-Səfa" əsərindən belə aydın olur ki, burada gəmiçilik mövcud olmuşdur. "Məqalət-i Seyyid Niki" əsərində isə bildirilir ki, o dövrün böyük sufilərindən olan Piri Ərab Siyavərrud kəndində yaşamışdır və o kəndə yaxın dağ ərəzində qalıqlıqla (maldarlıqla) məşğul olmuşdur. Hal-hazırda Lənkəran rayonunda dəniz kənarında, Xolmili (Xanbili) kəndinin yaxınlığında Siyavər adında kənd vardır. Bununla yanaşı həm də Siyavər kəndi qədər qalıqların ərəzisi olmuşdur. Taliş

diyarının coğrafiyasında bu ada oxşar bir neçə kənd olsa da, deyilən əlamətlərə yalnız həmin kənd uyğundur.

4. Hiləkəran – Xanbili nahiyəsində kənd. Tədqiqatçı M.Kərimova əsasən digər nüsxələrdə bu ad Həlbəkəran, Helyəkəran kimi də qeyd olunmuşdur. Bir çox müəlliflərin fikrincə bu, hazırkı Lənkəran rayonunun Şixəkəran kəndidir. Hazırda həmin kənddə Şeyx Zahid Gilaninin məzarı olduğu güman edilən ziyarətqah vardır.

5. Şəndan (Şindan)-" Səfvət-üs-Səfa " əsərində bir dəfə Gilan yolunda aşırım kimi adı çəkilir. Hal-hazırda Astara rayonunun İranla sərhədindəki dağda Şəndan qalasının qalıqları mövcuddur. Həmdulla Qəzvininin əsəri "Nüzhət əl-qüluba" görə Şəndan qalası Babəkin istehkamlarından biri olmuşdur. Digər tarixi mənbə - "Tarix-e Olcaytu" əsərində Şəndan orta əsrlərdə Esfəhbod Gilanının padşahının oturduğu yer kimi qeyd olunur.

6. Butəsər – Gilanda, Malavan kəndində məqam. Butəsərin adı hər iki əsərdə bir neçə dəfə, əsasən, Seyid Cəmaləddinin müridlərindən bəhs edərkən çəkilir. Butəsər (Putəsər) adı indiki Pensər kəndinin qədim adıdır. Mətnlərdə Şeyx Səfiəddinin vaxtında Butəsərin iri yaşayış məntəqəsi olduğu görünür. Şeyx Səfiəddinin müridləri arasında bir neçə butəsərli şəxs (Butəsər Gilani nisbəsi ilə) qeyd olunmuşdur. XIX əsr-XX əsrin əvvəli Rusiya xəritələrində Pensər kəndinin yerində Butəsər (Букасаръ, Пукасаръ) qeyd edilmişdir. Butəsər kəndi Pensər, Kakalos , Şahağacı (Şixəcü), Dizdəvişə oblarından ibarət olmuşdur. Sonradan

həmin obalar kənd olmuşlar.

7. Malavan – Xanbili nahiyəsində Seyid Cəmaləddinin yaşadığı kənd (diyeh). "Səfvət-üs-Səfa"nın naşiri Qulamrza Təbatəbai Məcd izahlarda həmin yerin Rəşt yaxınlığındakı Malavan kəndi olduğunu qeyd edir, lakin bu coğrafi cəhətdən Butəsərə xeyli uzaq olduğu üçün məntiqsiz görünür. Astara rayonunun Şiyəkəran kəndinin ağsaqqallarının dediyinə görə, kəndin əsil adı Moləvon (fars təbiri ilə Maləvan) olmuşdur. Şübhəsiz, bu həqiqətə daha yaxındır. Lakin Sipidor kəndinə yaxın dağ ərazisində Moləvon kəndi mövcud olmuşdur. Amma hər iki əsərdə Butəsər yaxınlığı deyilsə çox güman bu elə Şiyəkəran kəndinin ərazisi olmuşdur.

8. Əstarabad-e Gilan – Astara şəhərinə işarədir. " Səfvət-üs-Səfa " əsərində Əstarabad, Əstare və ya Əstərabad kimi getmişdir. Əstarabad-e Gilan şəklində yazılmasının səbəbi, yəqin ki, Gürgandakı Əstərabad (Estərabad) şəhərindən fərqləndirmək olmuşdur.

9. Hiran – Gilanda dağ aşırımı və yolu. Hal-hazırda Ərdəbillə Astara arasında Talış dağlarındakı aşırım Heyran adlanır və yaxınlıqda eyni adlı kənd vardır. "Məqalat-Seyyid Niki" əsərində bu aşırım Heran şəklində yazılıb və dumanlı yer olduğu qeyd olunur (talışca hır, cəmi hiron "dumanlar" mənasını verir). Güman ki, ilk ad həqiqətən Hiron olmuş və fars üslubu ilə Heran, Hiran kimi yazılmış, daha sonralar isə bu adın yazılışı ərəbləşdirilərək təhrif edilmişdir.

10. Kəkəlas – Talış diyarında kənd, " Səfvət-üs-Səfa " əsərində bir dəfə, Şeyx Səfiəddinin Siyavərruddan Kəlxurana gedərkən gəmi ilə Siyavərruddan Kəkələsa qədər, oradan quru yolu ilə getməsi qeyd olunur. Müəllif eyni zamanda Siyavərrud ilə Kəkəlas arasında məsafənin az olmasını da qeyd edir.

Kəkəlas adına "Əxbarnamə"də də rast gəlinir. Şübhəsiz ki, bu, müasir Astara rayonunun Kakalos kəndinə işarədir. Maraqlı burasıdır ki, hazırda Kakalos kəndi dəniz sahilindən uzaqdır. Amma XIII əsrdə Xəzər dənizinin səviyyəsinin, bəzi məlumatlara görə, 5 m yüksəlməsini nəzərə alsaq, Kakalosda gəmiçiliyin mövcud olmasına şübhə qalmır. Kakalos kəndində Şeyx Seyid Cəmaləddinin nəvəsi Bobo Məhəmmədin məzarı vardır. Bəzi qocaların rəvayətinə əsasən, Bobo Məhəmməd Şeyx Cəmaləddinin qardaşı olmuşdur. Kakalos toponimi (Kəkəlus) talış dilində balaca qardaşın obası , yeri , ərazisi hədiyyə kimi adlanır. Yəni rəvayətdən bəlli olur ki, Şeyx Cəmaləddin öz kiçik qardaşı Bobo Məhəmmədə indiki Kakalos kəndində yer hədiyyə edir. Kəndin yaranmasında məhz onunla bağlıdır.

11. Deriğ – Talışda diyarında böyük mahallardan biri, Şeyx Zahidin zamanında bu mahalın hakimi Əhməd Dehxodayan (Dehxoda) imiş, birinci əsərdə bir neçə dəfə İsfəhbod Gilanının hakimi Məlik Rükəddin Əhməd ilə konflikti qeyd edilir, və Deriğ hakiminin daha zəif qüvvəyə malik olması görünür. Deyilənlərdən Deriğın İsfəhbod Gilanına tabe olması, yaxud müstəqil nahiyə olması aydın olmur. Lakin Fəzlullah Rəşidəddinin Şeyx Səfiəddinin səma məclisi üçün həvalə göndərməyi göstəriş verdiyi məktubunda Deriğ Astaradan ayrı qeyd olunur. Deriğ sonralar yaranmış Talış xanlığının Deriğ mahalına uyğun gəlir. Ərazisi hazırda əsasən Lerik rayonuna, qismən isə Lənkəran rayonuna daxildir. Hazırda Dəriğ, talışca Değ, əhalisi değij adlanır.

(*Ardı gələn sayımızda...*)

Rəzzaq Xansıvo
Tarixsi-tədqiqatçı.

AZ HEJO ƏPİM Kİ, TOLIŞƏ ZIVONİ OZINIM

Babək Bahari

TOLIŞON SOR AŞMARDİ BARƏDƏ

Har milləti boştəno qıləy sor aşmırdış heste. Im sor aşmardion kali qıləon milləti tarix və fərğənqi diləku beşədə. Əmmo, kali vaxton bedən ki, im sor aşmardion co xəlxonku peğətə bedən. Tolişonən bənə co milləton iştən sor aşmırdişon heste ki, Əvestai-İroni sor aşmırdi dumləye. Əvestai-İroni votedəmon, çunki, İroni şoonşoəti (Empiria) İslamiku bə na Zərduşti be. Çə xunəy (qoroş) çəvon sor aşmırdi Əvestaiyə aşmırdi be. Im aşmırdiədə har manq bəpe 30 ruj bıbu, ne kam ne ve. Çunki, im sor aşmırdiədə har sor 12 manq və har mang 30 ruj be. Har sor 360 ruj əbi və har sori oxoədə iqilə pencək, yəni, 5 ruj anqıl əkan ki, imon həmə deyəndinə əbin 365 ruj. Əmmo, im sor aşmırdiədə kəbisəon (i ruji ki, har 4 sorədə bə sori oxoy anqıl bəkan) xandi əkayn və har

120 sorədə i manq bə sor anqıl əkayn ki, ə soriro 13 mang əbi. Im məsələ səbəb be ki, sori semonon dırıstə vaxt bəyəndi bıgının. Əmmo, Kaspi həşi dətivədə (cənubədə) əjiyə xəlxon kaştəka bin və semonon dırıstə vaxti zine bo əvon vey muhim be. Əvon boştən qıləy islah sor aşmırdiədə əncom doşone. Əvon kəbisə ya iştən zivonədə vişəki har 4 sorədə bə hisob varde və iminə sori ki, im koşon karde iştən sor aşmırdi məbdə ya həmonə aşmırdi iminə sor, qərorişon doye. Im sor aşmırdi sıftənə sor de kırıstianon aşmırdi 426-nə sorinə i be.

Im sor aşmırdi, əlbətə, sırf bo Tolişon ni, əlbətə diar (oşko) ni k,i sıftə kom xəlxi, kaspi həşi dətivədə əjiə xəlxonku, imi boştəno soxtə və peğətəşe. Tarix əzınon votedən ki, deləmişon sıftə im koşon kardə. Sıvo Galışon, Giləkon, mazəndəranijon iyən tolişonən im sor aşmırdi ko dodən.

Kuşıar Gili-Gilonijə kuşıar- ki kırıstianon aşmırdi 1010-nə sorədə mardə, iştən zic əl-came kitobədə im sor aşmırdi və çə bardə islahon barədə nivıştəşe və çə manqon nomi ni vardədə ki, əvon bo şimə nivıştedəmon:

Tolişi mangon	Əvestai mangon
• Nuəruj/Nəvrüz	1- Firəvəşi
• Kurç	2- Əşa vəhiştə
• Əriyə	3- Həurvətat
• Tir	4- Tiştəryə
• Mordal	5- Əmeretat
• Şərir	6- Xişətrə vəiryə
• Emir	7- Mitrə
• Əvel	8- Əpəm
• Siya	9- Atər
• Dıya	10- Dətuş
• Vərfinə	11- Vohumənə
• İsfəndar	12- Sıpənta Arməiti

Tarixə rizonku jıqo omə ki: “Babək Səvaloniku kubəsoni-həşi peme tərəfədə, Bilalabad nomədə diku moəku bə...” Əgəm bə Məsudi nivıştə istinad bıkəmon, hiç istinadən nıkəmon, de fakton əsos nə çı İroni, nəən Azərbaycani zəminonədə Bilalabad ya bəy

nezə nomə di ni və bəni və im gəpi Almanijə tarix əzın Bertold işpulr təid kardədə. Əqəm im faktın bə vir dəqandəmon, bəvindemon ki, isətnə xəritonədə, Təbəri votəynə, vırə duz bə Bələbandi di rost omedə ki, isətnə Liki məntəqədəyə və bəbe vote ki, bo im məsələdə hiç şubhə mandedə ni.

Çəyku bə peş, tarix əniyiştən bənə Təbəri, Məsudi iyən İbn-e Əsir qıləy ruku nıviştədən ki, Bəzə gələku 12 km duəroye və çə nom Ruzəruz-e. Əqəm bə vir dəğandəmon ki, im qələ nezədə Ruz nomədə ru ni, bə im nəticə bərəsemən ki, im tarix əzın duşon votə. Yəən ki, iyo səfişon kardə. Bəpe bızınəmon ki, tarix əniyiştən im nomon co kəsonku de co zivonədə əməsin. Im məsələ səbəb əbi ki, nomon tələfuz kali vaxton çə orjinalə formiku tikəy duəro bibu. Əlbətə, bəpe imiən bə nəzə bıstənəmon ki, im kitobon tarixədə çand kərə həni nıviştə bə və co əniyiştən kali nomon iyən luğəton deştən zınəyonə əliş (dəqiş) əkəyn. Im əniyiştən xariciyə nomon tələfuzi hoston karde xunəy (qorə) əvoni bə Ərəbi zivon nez əkəyn. Bəbe vote ki, hiç şubhə ni ki, Bəzzə qələ isətnə Bələbırə gələyə ki, tolişon bəy Bozə gələ nomışon doə və Ruzəru ki, Təbəri iyən co tarix əniyişyon əyku qəpişon jə, isətnə Lankoni Vazəruye.

İbn-e Fəqih iştən "Əl-boldan" kitobədə vaxtəm ki, pidə Babəki sərzəminiku qəp bijəni bəy Babəki şəhron votedə ki bımiku jıqo fame bedə ki im nom bə isətnə Tolişi sərzəminon aide. Bəpe bə nəzə biğətəmon ki, bo tolişon sərzəminon im zəmonədə qıləy məxsusə nom bə ni. Hejo Gilan iyən Azərbzycani nomi jinton bə hisob vardə əbi.

Qıləy faktən bəmə subit kardədə ki, Babəki gələ ne kəlibərədə ki, Likədə bə. Məsudi votə qəpe ki, nıviştəşə Ərasə ru sifte bə Bəzzəyn (Bəzon= dıqılə bəz ki, bəy Bəzə gələ iyən Bəzəru (Vazəru) aide) rəsədə və əyoku peqardədə bo opışkiyə (angıl be) de Kura runə. Imi isətnə xəritonədə hoston bəbe vinde. Əlbətə, im nəzə de həmdullah Mostofi nıviştənə əyo ki, nəviştəşə, Babəki gələ Espəhbodədə (Ostoro) bə və lap zumand bedə. Imiən vote lazime ki, Mostofi Kəlibəri odəmonışən 14-nə əsrədə toliş iyən tirk nıviştə.

Az hejo əpim ki, Tolişə zivoni ozınım. Hejo

ıştənku dəparsim ki, im zivon komvırəku omə? Çı xususiyətiş heste? To im ki, soron dəvarde və az 3 sor bımiku na bə zivon ozınıye elmi nez bim, kitobonim bıstə, handeme, deştən zivon ozinə duston əloqəm oğəte. Zum bijə ki, de Tolişi ləhcəon oşno bıbum. Im məsələ səbəb be ki, az de şimali dialekən oşno bıbum. İse de gırd dialekton tikəy oşno bəm, iştən təhqiqonim şuru kardə. Əlbətə, im diərə məsələyə ki, çəmə osone odəmon bəpe bə im elmi dilə dənişin, çunki, zivon ozınıye boştəno qıləy nıqılə elme. Az qıləy tarix əzınim. Dırıste ki, az im movzu barədə təxəsusım ni. Əmmo, şoəme im çan sorədə kali çiyon bəştən zınəyon izofə bıkəm. Çunki har tarix əzın, xususən, İroni tarixi əzın de İroni xəlxon və de çəvon zivoninə, de Avesta zivoni iyən Pəhləvi zivoni oşno bəbe. İyo bo odəmon ve ro heste ki, de co İroni zivonon oşno bıbum. Az imon nivotime, to bivotın, az veəzınim. Bəlkə votedəm, to səvodinə odəmon çımı fikon iyən nərqəon bıhandın və əqəm əy foydənin vindeşone, iştən koonədə bımon fik bıdən və imon bəştən nəzə biğətın.

Tolişə zivon, jəqo ki, zinedəmon İroni zivonondəyə ve çə barədə təhqiq kardero lap vacibə ko Farsi iyən Kırdi zivoninə oşno beye. Çunki im dıqılə zivon lap nezə zivonon bəçəmə zivonin ki, zumandə ədəbiyatışonən heste. Qasbu ve hədəre qəp ni, əqəm bivotəmon Farsi nızinoş Tolişə zivoni barə təhqiq kardeədə ve bəlanqış.

İse pidəme tikəy zivon ozınıye barədə de jurnalistiyyə nəsr boşımə bınıviştım. Çımı im nıviştəon bino bedə çı Rabert Laorens Trəsk-i kitob, im kitobi nome zivon ozınıye mıqəddəməon. Nocəm heste ki, im nıviştəon de xəymandəti umjəne, bo çəmə xəlxi foyəmand bibu.

Cur bə cur be zivonədə

Azən bənə veyni odəmon to bə isə Tolişi nomi jəqo ko doəme ki, jıqo bızın, hiç şəksubhə ni ki, im nom bə kom zivon işarə kardədə. Dırıste ki, bəbe vote, əmə beşomon Tolişi fərqi de Farsi iyən Tırki bızınəmon. Əmmo, bəpe bızınəmon ki, im nom bə qıləy sabitə şey aid ni. Əlbətə, imiən bəpe bızınəmon ki, im məsələ hejo bə Tolişi aid ni, bəlkə co zivononən qırd jıqoyın.

Az maştə botino pul bəvqandem

əz sıvdəm bətiə pul roməkərd
 əz niməşə im kitabi xənde
 əz xam tıra buxunim
 fəqət vaxti tı çımı numi dəşəxənd kef
 kərdedəm

Fik kardedəon ki, iqlə toliş im cumləon məsedə çiç fik bəkərdə? Aya imon bəyro normalin? Oşnoyn? Imoni dərəsədə? Im parson cəvob mərbut bəbe bə har kəsi təcrubə və im ki əv komvirəje? Həqiqət əve ki, im cumləon ki, pentonədə handone, həmə Tolışin və iştən məntəqədə normal və dıristin. Imən gird zivononədə heste və qıləy normalə məsələye. Dırıste ki, im misalon deyəndinə i nin. Əmmo, im cumləon ko doə kəson həmmə iştəni toliş zinedən və co tolişonən əvoni toliş zinedən. Ə çı ki iyo vindemone, iqlə gınə çı curi bə cur be zivonədəye ki, bəy engilisiedə variation votedəyən bə im gınə variation, cuqrafiyayiyə curi bə curi votedən. Tolışə zivonən bənə co zivonon çan curə dialektiş heste ki, bəy regional dialects votedəyən.

Hətmən diqqət kardəone ki, toliş zivonon tələfuz karde arədə tavut heste, yəni, de muxtəlifə accents gəp jədəyən. Bəpe bızınəmon ki, har qəp əjəniro qıləy ləhcə yo əksent heste. Im ve çokə gəpe ki, luqəton jəqo bınıvıştəmon ki, tələfuz kardedəmon, əmmo, çiki tələfuz bəpe bə nəzə bıgətəmon? Im tavut çı tələfuzədə har zivoniro heste. Çı Engilisiku qətəşe to Baskijon zivon ki, qıləy qədə məntəqədə jidən (100 mayl bə 30 mayl). Im zivoni xususiye səbəb bə ki, qıləy elm çı zivon oziniye elmi dıləku beşi ki, bəy dialectology votedəyən. Dialekt oziniye çı har zivoni dialektən sə təhqiqon kardedə.

Naku votemone ki, zivon i formədə nibəmande və şe-şe əliş (dəqiş) bəbe. Bo misal Tolışə zivoniro se qılə dialekt heste ki, im pə-pə be illət zəmoni dəvarde təsiron iyən məkaniyə şərayetonin. De zivon oziniye elmi əsos Tolışə zivoni lap orjinal form ki, arxaivə nişononiş heste miyo dialekte. Əmmo, şimali dialekt tikəy bəyku apdeyte (update) və cənubi dialektən iştən formədə bə Giləki nez bə. Dırıste ki, əmə zinedəmon ki, de elmi ro riyənə miyonə dialek qıramatik formədə ləp salim və çokə mandə. Əmmo, bo ədəbi zivoniro şimali dialekti peğətənə rozi-mon. Im rozi beyən səbəboniş heste iminə

illət əve ki şimali dialekt de farsı umjən bə ni. Qasbu, i kəs bivotə ki, xob çəmə dialek de tırki umjən bə, im rostə qəpe. Im muhime ki, bızınəmon. Çunki farsı iyən tolişi İroni zivonin vey deyəndiku təsir pebəğətin. Əmmo, tırki co xıyzoni zivononkuy və hoston bəbe çə təsiron pəydo karde və əvoni mole. Im məsələ barədə bəbe ve əmnivışte, hələ iyo bimi ehtiyocımon ni. Dımınə səbəb ime ki, şimali dialekt bə qıləy mərhələ rəsə ki, bə luqət pesoxte mərhələ votedəyən. Yəni, qıləy zivon vaxti bə na şedə və pərəsedə tojə luqəton pebəsoxti və şimali dialekt bə im mırhələ rəsə. Əmmo, co dialektən hələ rəsə nin. Seminə səbəb əve ki, şimali dialekt şoəşe (zınəşe) ve luqəton xandi bıke ki, miyonə və cənubədə qin bə. Çəmə veyni luqəton iyn və tələfuzədə fərq kardedə və imiən bəpe bızınəmon ki, xəyli miyonə de şimali arədə fərq ni. Əlbəttə ki, vaxti əmə çı ədəbi zivoniku qəp jedəmon, mənzur im ni ki, co ləhcəonədə həni qəp niyəməmon. Bəlki, yəni ha toliş sıvo iştən ləhcə ədəbi ləhcə omuto və dey bınıvışto və de co tolişon qəp bijəno.

Ğarz qətə luqəton

Bəbe vote ki, Engilisi zivon iyən Farsı zivoni 60% və İstanbuliə tırki 40% luqəton co zivononku qətə bə. Zivon oziniye elmədə bimi borrowing yo həmonə ğarz qətə votedən. Hələ əməro imkan ni ki, bızınəmon çəmə zivoni luqəton çan fayızı co zivononku qətə bə. Çunki to bə isə de estandardə çarçivə Tolışə luqətnoməmon bə ni. Har kəs dıştən zınəyon əsos tikəy luğət peçiniəşe. Əvən çə mənə bə tırki, urusi iyən farsı nivıştəşe və yo zuş jə har çanə luqət ki, bəşoy anqıl bıka bəştən kitob. Im səbəb bə kali tolişə luqəton mənoni səf nivıştə bıbu. Çok əve ki, çəmə alimon qıləy "Tolışi-Tolışi luqətnomə" bınıvışton. Ə vaxt ki, əmə bəzınimon ki, çəmə zivonədə çanə qəribə luqəton hestin. Əlbəttə, im qəribə luqəton oziniye səbəb nibəbe ki, əmə əvoni həni ko nıdəmon. Bəlki qəp ime ki, əmə bəşomo ki, de iştən luqəton tojə luqəton bısoxtəmon. Və kali qəribə luqəton iştən zivoniku bımoləmon.

Babək Xurrəmi

AYDIN MUƏLLİMİ DE ŞAİR XİLQƏTİ MUSAHİBƏ

Siftənə pars:

Kiyin in dıkəs? İminə musahibi oşnə bıkəmon de bahandon.

-Aydın İlyasi zoə Kərimzodə- Tolışi 79 sinninə kələntərə merd. Jiyədə Masallu Hışkədə diyədə. Nimə əsrdə bəpe ko kardəşe təhsil sahədə, sinif muəllim, ədəbiyot muəllim, direktori muavin, nəhoyət, 26 sor məktəbi direktorbə. 2011-nə sorədə koədə beşə, pensiyəvone. Bə tolışi tarixi, mədəniyəti, zıvoni, ədəbiyoti ve marağ nişo doydə. Bə tolışi çapbə har cürə kitobon, jurnalon, qəzeton, tojə xəbon bə dast vardedə-handedə. De tolışi ruşinfikon əşdə-nışdə, çəvon ofəyəvonəti diğətədə oqətədə.

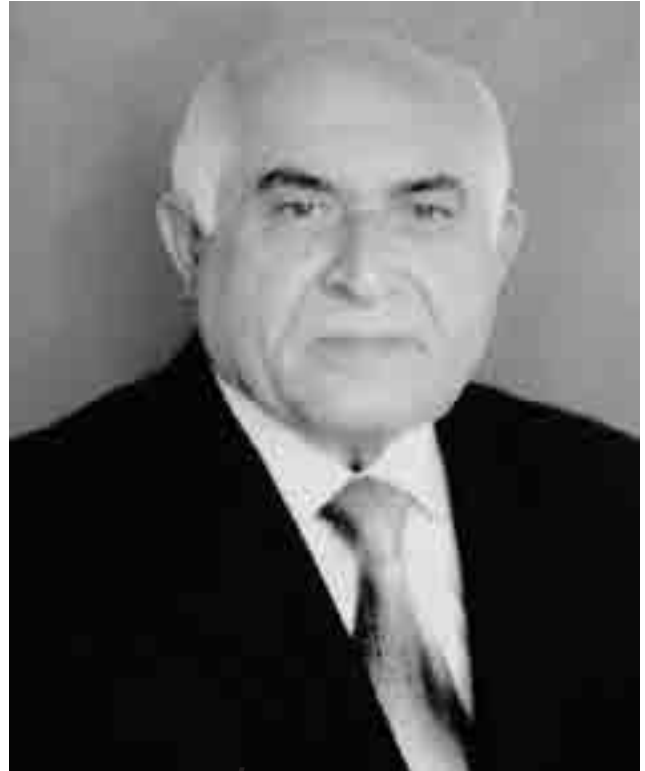
Diminə pars:

Aydın muəllim, bı musahibədə şımə marağ çiçə?

-Azərbayconı Quba rayonədə bandon sədə (dıyo səviyəko 2350 m. bılındiyədə) bəşəri tarixədə nadirə əfsanəynə məskən heste: tırkon bəy Xınalıq, iştən xəlq bəştə Kətiş (kətdid) votedə. Di əhali cəmi 30 həzo nəfərə. Çımonən cəmi 5 həzo nəfər iştə moə zıvonədə qəp jəydə. Kətişi zıvon bə dınyo zıvonon hiç qılə oşədəni. Bı zıvonədə 76 hərf, 28 sait heste. Kətişi zıvoni urusi iyən inqilisi zıvononədə luğət hestışe. Haliyədə 1-4-nə sinfonədə Xınalıq etnosi zıvonədə məktəbədə dərs dəvardədən, "Xınalıq" ədəbi-ictimai qəzet nəşr bedə. Kətiş xəlqi şair Rəhim Alxasi Nizami Qəncəvi "Xəmsə" tərcümə kardəşe bəştə inə zıvon... (Xınalıq həxədə qeş məlumat səy piyedəbu in linki okə, bahand: (<https://az.wikipedia.org/wiki/X%C4%B1nal%C4%B1q>))

İmrujnə musahibə əsasınə pars:

İmrujnə tolışi ədəbiyoti təmsil bıkə toşə

Aydın İlyasi zoə Kərimzodə

100 nəfərisə ve şair heste, bəs boçi əmə Nizami "Xəmsə" bə tolışi hande zinedənimon? Məqər əmə tanə kərtiş xəlqi ğıryətinə şair Rəhim Alxasi nimon? Heste jəqo qıləy ğıryətmandə talantine şairimon ki, in ko bəqi bıqətiy?

Seminə pars:

Bəs diminə musahib Xilqət kiye?

-Az jıqo zinedəm ki, Tolışədə, ya dınyo har vırədə tolış heste, əyo Xilqəti nıznəkəs əbını. 08.02.1972-sori Lankoni Şağləse diədə bə dınyo omə Ğafari Mirtəği Talıbzodə (Xilqət) de ğəzəlxon nomi məşhuren bıbu, çı nomdo şairətiş həmməysə əfzəley. Qəzet-jurnalonədə, interneti şəbəkədə Xilqəti çapbə əsəron nəzədə devoneədə, qıləy qeşə mənərə bə çəş çiyədə: təbiəti vəsf bıkə əsəron, fəlsəfiyə dumoton, satirikə pencinəyon, aşıqonə şeiron, bəhri –təvilon, poemon,

Allahverdi Bayrami

mərsiyon... Tolişiadə "Leyli İjən Məcnun" niviştəşe. Əruzi ustode. "Ğəzəlön" (B-2004) kitobi xivande...

Çominə pars:

Aydın muəllim, Mirtəği Xılcəti bə musahibə cəlb kardeədə məqsədon çiče?

- Tolişə şairon dilədə Xılcəti əvəznibə vırəş heste. Bənə Vəlişah, Rza Musayi komilə ustodon bişə. Klassikə ədəbiyoti, əruzi çok zinedə. Çəy ğəzəlön handəme, vindəme ki, Xılcəti zivon bini çanə qəncine, ciloline, həməən soyə, xəlqiye, şeironiş obrazine, həqiqiyə poeziyəy. Az imonim şeir-sənət bizononkuən xəbə səme, omutəme. Həməən zinedəm ki, "Şəvnişt" qəzetədə bə tolişi çapbə çı Xılcəti "Leyli-Məcnun" poema. Oxo in movzu çı ustod Nizamiko mandə, Xılcət bə tolişi "Leyli-Məcnun" nivişte zinedəbu, bızın ki, Nizami "Xəmsə"ən bə tolişi tərcümə bıkə hejo Xılcət bə bəzine.

Pencminə pars:

Xılcət boli, "Şəvnişt" rujnomədə i poe dərçbə iştı "Leyli-Məcnun" poema tərcüməy, iqtibase, yaxud iştı iştən orijinalə

niviştəye? Boçi təmom nıkarde, nimədə mande? Ya təmom niviştə, dərc kardəni?

- Dinyoədə toşə 50-ədə bəpe "Leyli-Məcnun" niviştəbə. İmon yəndı iqtibas, tərcümə nin, mistəqilə əsərin. Movzu har kəs bəştə zinəy, bəştə uslubiro niviştədə, orijinalən nıbu, yəndıku fərq doydən. Azən bə ğeyrət oməym, fik kardime ki, dınyo çand zivonədə in məhəbbət dastani heste, boçi tolişiadə nıbu? Bə tırki, bə farsı bıə "Leyli-Məcnunon" handime, fərqi-nəmarəğinə qıləy sujet qətıme, bino kardime nivişte. Fəxrəddini məsəşe, az jıqo qıləy əsər niviştədəm, ve şo be, hissə-hissə dərc kardışe "Şəvnişt"ədə...

Ne, təmom karde nıznəme, çı həvəsde qınim. Səbəbişən im be ki, bənəm redaktor bə çımı niviştəyon mudaxilə kardədə. Dı-se kərə votıme: "Bə niviştəyon məqın, poema əruz vəzni həzəc bəhri 10-nə novədə niviştə bedə (bəy "Leyli-Məcnun" həzəcian votedən), mudaxilədə təfilə arşidə, bə sənətkoəti xələl omedə. Həməən ki, piyedəme bı movzu iştə inə zivonədə zinət bijənım, co şivə sıxanon oko nıdəm." Quş nıdoşe, azən poema vəsləyon həni nıvğandime bə qəzet, peşo çə əsəri niviştəyən tarq kardime.

Ğeyd bıkəm ki, interneti şəbəkonədə, jurnal-qəzetonədə, çapbə kitobonədə həddı-bisot quya de əruz vəzni nomi ğəzəlön, ya co əsəron quya de heca vəzni nomi qoşma, qəraylon dərc bedən. Umjən kardədən tırki-urusi-ərəbi bəyəndı, quya tolişi niviştədən. Bımonədə qəti sənətkoəti ni, hiç texniki ğayda-ğanunon çəş kardə bedəni. İmon şeiri-sənəti kıştedən, bə siyo pəlu peviştədən.

Az çəvon əncəx i-dı misro handedəm, pərt bedəm, dəvomi həni handedənım, edoydəm. Boçi şeir-sənət əzınon damə bedənin, çımon vəy qətedənın? Azən jıqo vəziyəti vindedəm, rəncidə bedəm, arşidəm, nivişte həvəsi qınedəm...

Şəşminə pars:

-Şair, ənıvıştı həvəso ğandə səbəb yalı

ımon be əzinin, ıřtı ın votəyon cuzi vonə be bəzinen. Tını çı həvəso bığand əsasınə səbəbonku qəp bijən.

-Əlbəttə, sərsəbəb iqtisadi vəziyyətə. Dəvardə əsri 90-nə soronədə tosə 9 sori Ukraynədə, Rusiyədə mandim, hiççi bə dast varde nıznəmə. Pı-moa, həsuə-həsi qonə vəziyyət, xıyzoni harde-təkardemon... Texniki, ya ali məktəbon qıləyədə təhsil səy nıznəmə ki, sənəti soyb bıbum, ərəbi-farsi zinedəm, bəro yasinxanəti kardədəm, rujqori de təhəri dəvonedəm. Bo dijdə əsəron nıvıřtey nə vaxt, nə hovsələm mandədəni...

Haftminə pars:

-Xılqət boli, bəs bımon çıç votedəř?

Bəřtə xəlqi tanə-tohmət jəydəmon ki, hitə, pebey, ibey pidəřni. Bo mədəniyyəti rostbeyro, tarixi omuteyro, mətbuati bə cim vardeyro, hınəsənəti dast qəteyro ... bəřtəni həmiyyət, koməq kardəni i.c. i.c. Əmmo bı dəvardə 20-25 sori odyəseədə vindəmon ki, tolıři ğıyrətmandə zoon ve çiyon bə dast vardəřone: Qəzet-jurnalon çap kardey, radio-tiliviziya pəxşey, mədəni tədbiron dəvoniyey, onəmonon soxtəy, muxtariyotiro mubarizə bardey, urusi-tolıři, tırki-tolıři, tolıři-tırki, inqilisi-tolıři... luğəton bə miyon noy, interneti řəbəkənədə bə tolıřə xəlqi əqli-mənəvi ğeydi mandey i.c. i.c. kamə koon nin. Mıxləs, har tolıř ıřtə zu vıřkə koy kardədə, dı ro bəřtə xəlqi xıdmət niřo doydə...

- Dərəsedəm řıməni, yəni çımı dastədən nıvıřte omedə, az bəpe kali çiyon vonə nıvəm, bə kəno nımandom, de çətinən bıbu, bəřtə xəlqi ıřtə xıdməti bıkəm. Aydın muəllim, řımə çımı səpe ve yolə qonə řələ noydon: Nizami Qəncəvi "Xəmsə" bə tolıři tərcumə kardey! Az jıqo zinedəm, çı koy ehtədə ome bəznem. Be bəzine ki, co tolıřə řaironən demı bə ico bı ko rəvoc bıdən.

Əyən bəřmə bıvotım: Dəvardə əsri 40-nə soronədə "Xəmsə" filoloji tərcumə kardəbə, peřo 6 nəfəri "Xəmsə"əruzədə ne,

Xilqət Talıbov

heca vəznədə bə nəzm kəřəře: (S.Rustəm, R.Rza, S.Vurğun, M.Rahim, A.Şaiq, M.Rzaquluzadə) Peřo Abasağa Sarovlu, Xəlil Rza piyəřone "Xəmsə" sənibəton tərcumə bıkən, bəsə varde nıznəřone. Bızınən ki, "Xəmsə" mənə-məzmun çan kərə dəparziniyəbə, 5 kitob holədə çapbə. "Xəmsə" ğədime pəhləvi zıvonədə nıvıřtəbə, tərcuməbıkə bəpe bı səvoni istinod bıkə, imən ki, ve çətine, yolə zəhmət pidəře. Kətiři (Xınalıq) řair Rəhim Alxasi "Xəmsə" çı curə tərcumə kardəře, nom be kardəře, ya həqiqi sənət əsəri nıvıřtəře, zındənim, əncəx az ki bə qi qətedəm, "Xəmsə" çı orijinaliko bə tolıři pebəqordınem, əv əsil sənət əsəri bəbe!

- Xılqət boli, tı bəmə yolə umu doy, de Xıdo nəzəri, əməni řo bəkař. Tolıřə xəlq bı nızeno çı koy řoyd bəbe, piraniyə sinnədə əmənen əy bəvindemon.

Musahibə bə ğələm səře:

ALLAHVERDİ BAYRAMI

Avqust, 2016 řağlase-Mədo-Hıřkədə.

TOPONİMOM

Şəhriyar Məcidov

Lik rəyonu Anvəqəv di toponimon

Ancəqəv,
Hulədoy çol
Yexə hi
Serə linqə
Pəsə kumə rəğ
Qələ kumə rəğ
Əskəri kumə
Nəcəfəli linqə
Çolə hi
Kəlbi kındə
Jinə kə
Nofçürə
Dədə linqon
Sodixi boğ
Həmidi kəco
Çəxməxi rəğ
Tulni qəv
Qinq
Loşəynə bızqo
Sıpiyə tul
Vənış
Cəvəhi çol
Kumon
Laqə xəməv
Xəxoy hi

Qədə Sütə linqə
Yolə sütə linqə
Kafte kıştə
Kivuyə çol
Yolə hi
Sutım
Lisəyn
Vizə həmo
Xuqə bilon
Vənə linqə
Rəzdoə linqə
Naibi boğ
Baba hi
Tulni çol
Vəcələ band
Düklə band
Safədül
Kivəyn
Vizə qəvol
Kırjəsiğ
Sıpiyə vızım
Sardınəkəş
Kijə honi
Taxtədoy çol
Panə hi
Kuməco rəğ
Məlli təpə
Rəzdoə çəker
Tafinə hitə
Amburə kul
İşalə qəv
Bəlelə rəğ
Kivəynso
Cındoə honi
Kişi kumə rəğ
Qədə həmoə rəğ
Yolə həmoə rəğ
Təkə vizə toğə rəğ
Kəməroy bukə
Pəjə hi
Kandulə gelləş
Fındıxə kulon
Koçəjən
Siyo ğuli qulubə vıra
Liğliğə.

Şəhriyar Məcidov

Lik rəyonı Dızdipok di toponimon

Zardəyətəğ
 Loli dul
 Lisəyn
 Penə siəlivə çol
 Jinə siəlvə çol
 Tijə porqo
 Bayraməli obə
 Əbosi kəco
 Penə qəzənə çol
 Jinə qəzənə çol
 Mıstəfoysə
 Şirəli kəco
 Eəpok
 Qodilon
 Vizətəpə
 Tırkə vizə doy rəğ
 Həmoə hi
 Yüzbaşi təpə
 Hülə peştə
 Pəje hi rəğ
 Xıdo briyə hi
 Kanə kəy dəvə
 Ləj
 Nəsuri lınqə
 Nəsuri lınqə də
 Sığinə bozo
 Sığinə bozo də
 Dico
 Dico də
 Orusə kəon
 Orusə kəon dəvə
 Sıvestə təpə
 Şatə hülə do
 Şatə hülə do dəvə
 Ancinə kümə
 Ancinə kümə dəvə
 Bırketə honi
 Ğasi də
 Lühə hi
 Honi təpə
 Serə təpə
 Fırs
 Fırısı də
 Miri kəco

Azad Qafarov**Mirsəyad Əşrəfov**

Biləbunə haym
 Mirtəği cuə
 Xəməni
 Zimlə
 Tırkə lu
 Məlki lu

Həsini çolə
Ğuri honi
Suleymoni hi
Gelləşə çol
Ağsə Əhmədi so
Silosə çol
Vəxmə hi
Rəşdo ro
Lankonə ro
Akşəpeştə ro
Merzəğə hi
Allahverəni hi
Hüləyni ğəvon
Jinə obə
Sambu kəş
Qəzənə çol
Tijə porqo
Siəvlə çol
Həmoə hi
Hülə peştə
Hilali haym
Yüzbaşi peştə
Nəhməti hi
Pəs şıştə xıl
Sükəvu
Əsrafilı xəməncə
Bəlelə boğ
Həmatə küt
Vizə təpə
Qaminə çolə
Hüləyn

**Azad Qafarov,
Mirşəyad Əşrəfov,
Lik, Dızdipok di.**

Lik rəyonı Coni di toponimon

Ğəybi ocəğ
Ğerəcə tıbə
Bobo Həsən
Bobo Kərim
Bobo Məhəmməd
Səyid Yusub
Vənə doy tıbə
Tikə quron

Təvəkkül Mirzəyev

Şıxcənnət
Seyid Abbas
Siyokəlinə honi
Telə honi
Zalyoni honi
Segri honi
Ğemişədə honi
Dico honi
Yurdi honi
Dırjəhaləsə honi
Canqi honi
Hafthoni
Suməbini ru
Teləru
Kavlə də
Ğəmişə də
Quzəməği də
Hamaltə də
Şiveşə də
Dırjoni də
Məği də
Xanəli də
Mojqon qəvol
Mılısımi qəvol
Şitimarzə qəv
Qerəyurd

Sipçironi təpə	Kanə Coni sel	Külinə hi
Kerəyon	Keymə dul	Lələ külət
Kurexone band	Həmididi xəməni	Qalə
Zalyoni təpə	Həmidihulə do	Əğverdi hülə do
Daveynəhi qəvol	Telə hulə do	Xələci dul
Dulnon qəvol	Sinni də	Fərəci honi
Çəbi hi	Suməbini hemo	Sənqər
Penə qəvol	Kanə Coni peştə	Şirməmədi hal
Jinəqəvol	Keyməduli nog	Əmra vizə do
Çolnon	Siyokəline nog	Niyəsxal
Diyəqo hal	Dimə	Ğədri peştə
Rivosə dul	Çoləsıg	Xodagoli yerəlmə hi
Hışkəven	Səkinə honi	İskəndəri sel
Sığəbə	Kaqosyo	Məli küməco
Qurnəçəkər	Kulətdə	Yusibi çole hi
Xınbılı qəvol	Sıghoni	Sasığ
Sıgnəsə qəvol	Sinni həmo	Hamaltə də
Haləkut	Quzemegi həmo	Ğoşə honiyon
Lisəyni qəvol	Telə həmo	Diməsə
Səğiri qəvol	Bobo Həsəni həmo	Milısımi vişə
Yoncəhi	Qırdələketi həmo	Qerəyurdi vişə
Heydəri sel	Qerəyürdi həmo	Çeşmoni vişə
Piləyə suməbın	Rivosəduli həmo	Loşənə hi
Rişi hi	Zeynəlilaton	Qədə hüşə peştə
Kanə Coni	Südefi ddüz karde ro	Yolə hüşə peştə
Quzəmeq	Bələlə do tanq	Pəlleke çol
Telə	Yusibi laton	Qırdülə hal
Seyfiəli latə	Səmididi opotəy	Haləvə
Zalyon	Ğoşə honiyon	Almə noğ
Əvuəçol	Lüə hi	Cüci noğ
Ğiri ləj	Dikə hal	Telə çır
Dulnon	Lüə hi də	Qüzəmeği çır
Fərəci xəməni	Leyla küməco	Zalyoni haym
Ney	Şivəşədəy küməco	Pəşşiştə xıl
Jinə məzə	Seqləhal	Ğerə yürdi hal
Penə məzə	Dıxıçə hal	Rüədilə
Qırdələket	İxıçə hal	Penə kanə Coni
Vaşdum	Dırozə rəp	
Həvuşə latə	Səfeyə də	
Honiyəbın	Hilinə hal	
Qrandə hulə do	Tanqon	
Suməbini hulə do	Cavzi hal	
Suməbini əvuə do	Rəzqobın	
Dıreyə peştə	Siyolotanq	
Cü peştə	Oyə hi	

Təvəkkül Mirzəyev
Lik, Coni di.

YOLON JI QO VOTƏŞONE

Baləddin Veşo

Yolon sıxanon

Zəmini səxo dəkırıyədə, insonon kıştən
dəkırıyədə!
Mılolə doy bınədəş viz vində!
Bo mardə həy nali nəvdə!
Purə ruy sə şedə, təy omdə!
Bo səfə tobə oməni!
Pətyori şalbend bo qudi sicime!
Bə kusə merdi sipiriş əvotnin?
Kuy şəvi - ruj ime: həşi çiçe, oşım çiçe?
Pıə nıbə çı bəznen pıə gədi!
Sələfu barz bəbe, band əbını!
Dast bıqət, şələ rostkə, bədyəti iştə
vırədə!
Zoə pədə bəqine!
Jen de merdi bəd bəbe, səfə bovə bəka!
Ğətı iştə pə nomi əqətni!
İştə pəsə ziyodə bəy _ gətı bəbe!

Ğətı iştə pə bəqəm əkəni: az bəke, əv
bəke?!
Oqınə neqo bəvotə: qosın bə sıgə dəbəl!
Qomuş nişte bə lırd, ha ləvo oşand!
Həy xok vinde, koj çok vinde!
Həy xlart harde, boj yodo bekarde!
Həy dədə xokədə niyo bəl!
Bıvıtən Xıdo bə vanqə, səniştən!
Bıvıti roy peməbır, bıqını səy oməbır!
Mudrik de i kəlimə sərəsdə, bo nodoni
sa bıvot!
Voə bıvo, Xıdo doə, bıvo, vuji: bərəkət
voydə!
Nokə iştəniş kıştə, bə əğəj ziyon jəy!
Jen heste cəvə ordədə fəti bəka, jen
heste qandımə ordən kuti bəka!
Bo bədim ni, bo gədime!
Tırnedəm, xun beşdə, nıtırnom, con
beşdə!
Bemaşi gəzənc arzın bəbe, anboş
səvəx!
Ğələm şat -şur bəşe, rosti bənvıştə!
Da qılə rodari i qılə lut oçine nızınəy!
Arşiyə kəşi bə qıy ebəğanden!
Pıəti oməy, əşini, cohiləti şe, əvoni!
Bə sıbıjışon ro doy, bə riş dəşe!
Mehmoni bə mehmoni rık bome, kəsoybi
bə dıynəni!
Sənişti gədo hestbu, bıvıtən Xıdo heste!
Ğıbon gəzo - gədo navi bəste!
Qızqə kərtovi bəş bəbe, bın əbını!
Momon ve beyədə, əğıl bə linqəy bome!
Nə divin bıbi _ bastə bıbi, nə ociz bıbi _
hastə bıbi!
Avə kuto beşə həşi, rubəndi kuto beşə
dijmon _ odəmi ve bəsute!
Bə ovi tamə məkə _ ranqış lil bəbe, bə
xoki dast dəməne _ jıədəş zil bəbe!

Niyə aspe _ kırəbədum!
 Məvotən dəvə oxoye, təyə pustış dı həy
 boye!
 Otəş nivəşo, duəvul benibəşe!
 Otəşo zil bebəşe, ziliku xok ebəme,
 xokiku zikən əmandni!
 Otəşi de kləşi çı həmroəti!
 Bo mardə i ruj bəmdən, bo səfe ha ruj
 bəmdən!
 Mardon jıqo zındən, bəjion ha ruj xavlo
 hardən!
 Mardə bəştəsə bıbu, kəfən bəcue!
 Siyo sicim sidəni, bəlelə do bəmdəni!
 Sicim çənən dıroz bıbu, andəo bebəşe!
 Pəxıl məbi _ gəmı nıbu!
 Pıç - pıçı kə gəndəl!
 Bozi balə boz bəbe, loruni balə lorun!
 Kivolə jeni paşmə sori dijin bəbe, osori
 mijin bəbe!
 Qujd hardə kijə tıko bəbe zıne!
 Buməlarzə hiçi nıkay, pıç - pıçı məhol
 xərobə kay!
 Tarso hano hınəy bəka, potşo dumo
 çonəy bəka!
 Dışmen deki dust bəbe, bızno, doy
 hışkəkə dodust bəbe!
 Sığəsədə hi əkənin, rəğəsədə kə əkənin!
 Roəsədə kə kardəkəsi sə gal bəbe!
 Arzını zəminədə niyo kardə, otəşi
 sımənədə!
 Tanqıku beşe bedə, səkuə jıədə beşe
 bedəni!
 Moləvoni kinə bə potşo zoə rast vardə
 gışmət heste!
 Aybəjor be _ səkuəjorən be!
 Qəp jəyədə i kərə bı ton, bə toni fik bıdə!
 Im çaşi bə çaşi bəfo ni!
 Xıdo im çaşi bə çaşi mıhtoc nıkə!
 Vındə çaşi bo kuə çaşi xəy ni!
 Oqət sımə _ faxtış bomə!
 Rişi vahi bəbiy, təkən şahı əbiy!
 Sımə duəvil çaş bekdə, kudonə
 çıkərəye?

Bədnəzə sığ tıpındə, kudonə çiç bıkə?
 Səpe zore _ dilə xore!
 Sıftə bıhır _ peşi bəhvat!
 Bıhırom bəlo, nıhırom bəlo!
 Səvob veye _ gəzənc bıkə ni!
 Peresyədə ji ro bıqət, bo dust be ro
 oqət!
 İştı bə ruj şe nızınə roon az de şəvi
 oməm!
 Bəndəku hərəkət, Xıdoku bərəkət! (
 Hərəkət bəndəku, bərəkət Xıdoku!)
 Sır bəhvatıku xəlx bəvite!
 Sıxan heste _ vardədə, sıxan heste _
 dəboxtə!
 Sıxani dıroz məkə, bıdə nivoton: səkə!
 Har sıxani ıştə vırə heste.
 Ağılmandi i noy, dij peqəte, səfe se noje,
 hiçij penıqəte!
 Hındi çakə bə otəşi sə, çavo bəştı sə!
 Ov mırdoli penibəqəte!
 Ro çe yolu, ov çe ruki!
 Kəxərob şələmovi de tojə nuni baha!
 Təsəkəs dasti çe ovi kay bəğandə!
 Kıvoli tusbin çəştə çiç kardə, peşçoştə
 çiç bıkə?!
 De şili bə ro bışı şile - şile bəka!
 Boştə kuşk zındəni peje, bomı pılkə kə
 soxtədə!
 Kaqi qıləy moğnə noy, bə məholiş səlo
 jəy!
 Əlınqqəri ağılış poşnədə bəbe!
 Dırozə sədə mayf bəbe, qudi insofiş zəyf
 bəbe!
 Dil nısuto, çaşo ars əvoni!
 Zıvon bəqarde, dili votəy bəvotə!
 Faxti qın bıkə, bəxti qın bəka!
 Hardəyış qılvonə moğnə, əvən vığnə -
 vəğnə!
 Bıdən bəhəm, edən bıhıtım, ıştə conı
 oğətom!
 Doyədə imom be, səyədə şumur?!
 Vətəni xərobotən vəhiştisə çoke!

Qırdəəkə: B. Veşo.

TOLIŞI-TIRKİ ZIVONƏDƏ KALİ SIXANON TƏRCÜMƏ

Adət- adət	Baxtəvər-bəxtəvər	Bərk karde-bərkitmək
Adi- adi	Baxş- pay	Bərobər-bərabər
Adil- adil	Baxş karde- paylamaq	Bəroət-bəraət
Arə- ara	Baxşə- bəxşiş	Bərpo-bərpa
Arəjən- aravuran	Baxşiye- bağışılamaq	Bəhər-bəhər
Arışte- sındırmaq	Baş- üstün	Bəfo- vəfa
Ars- yaş (göz yaşı)	Bear-arsız	Bəxt-bəxt
Arxeoloq- arxeoloq	Beastə-sümüksüz	Bəfoyn- vəfalı
Arxiv- arxiv	Beasp-atsız	Bəhs-bəhs
Asbarde- tapşırmaq	Bekef-kefsiz	Bəçəy-onun
Aspəvon- mehtər	Bekomək-köməksiz	Bəşimə-size
Astə- sümük	Beme-burxulmaq	Bəştə-özünə, özümə
Afərin-afərin	Bəv(bav)- qaş	Bəşti-sənin
Afrika-Afrikə	Bəvon-qaşlar	Bəşər-bəşər
Axməx-axmaq	Bəvon-onlara	Bib (bi)- heyva
Axun- axund	Bəqəm-məgər	Bibi- bibi
Ahəng- ahəng	Bəqəm karde-bəyənmək	Bibər-bibər
Ahü zor- ahü zar	Bəq-bəy	Bigonə-bigonə
Aş- şorba	Bəd- bəd (pis)	Bedod-bidad
Aşboz- aşbaz	Bəd-küsülü	Biznes-biznes
Aşxonə- aşxana	Bədbəxt- bədbəxt	Biyə-buz
Aşiş- sakit	Bədbin-bədbin	Biyə-gətir
Aşmard- say	Bədnom- bədnam	Bilet-bilet
Aşmarde- saymaq	Bədxosiyət-bədxasiyyət	Bili-ördək
Bobosol- babasil	Bədheybət-bədheybət	Biləq-bilək
Bazə- baza	Bəji-diri	Bina- bina
Bais- bais	Bəyzodə- bəyzadə	Bino- təməl
Bak- çən	Bəyon-bəyan	Bino karde-başlamaq
Bayğuş- bayquç	Bəle-bəli	Bioloq-bioloq
Badəm- badam	Bəlet- darvaza	Büsot-büsat
Balə- bala	Bələd-bələd	Bic-bic
Baləyn- balalı	Bəlli-bəlli	Bicəti-biclik
Baləban- balaban	Bəlo-bəla	Bicor-becar
Balinə- balina	Bəloyn-bələli	Bıbo-olsa, olsun
Band- dağ	Bəm-bəm	Bığ-bığ
Bandij- dağlı	Bəme-ağlama	Bıge- bağıрмаq
Bar- bar	Bəmə-bizə	bıyə-qardaş
Barde- aparmaq	Bəmə-ağlayıb	Bılınd- hündür
Barz- uca	Bərə-bərə	Bılx- küdürət
Batil- batil	Bərk-bərk	Bılxin-küdüretli
Batin-batin	Bərkədə-bərkdə	Bın-dib

Bırdın-qal	Bonəkulə-tavan	Vəğın-oralarda
Bınə-kök, rişə	Boran-boran	Vəyo-orda
Bınə-qoy	Borani-boranı	Vəd-vəd
Bınəkor-qazmaq	Bofte-toxumaq	Vədə- vədə
Bırz-düyü	Boxçə-boxça	Vəz-vəz
Bırıye-kəsmək	Boho-baha	Vəzir-vəzir
Bır-tıkanlı kol	Boçi-niyə	Vəzifə-vəzifə
Bırdınc-bürünc	Boçkə-çəllək	Vəzn-vəzn
Bürç-bürç	Boğə-buğa	Vəyə-toy
Bısk-şiş (kabab)	Büdcə-büdcə	Vəvü (vəyü)-gəlin
Büt-büt	Bum	Vəşt-cənnət
Boxor-buxar	Bumərişə- yerkökü	Vəkolət-vəkalət
Bıhton-böhtan	Buməsef-kartof	Vənqo-qucaq
Bışte-qovurmaq	Bund-kinayə	Vənəşə-bənövşə
Bıştə--qovurğa	Bure- böyürmək	Vəncin-saqqız
Bıştə-qovurmusan	Butə-buta	Vərdiş-vərdiş
Blok-blok	Buxtə-buxta	Vərəğ-varaq
Bləknot-bloknot	Büccə-ovuc	Vərz-yöndəm
Bo-qardaş	Bunt-bunt	Vəseğə-vəsiqə
Bo-yük	Baqif-vaqif	Vəsiyyət-vəsiyyət
Bo-gəlsin	Vağzal-vağzal	Vəsl-vəsl
Bo-üçün	Vağzali-vağzalı	Vəslə-parça, hissə
Bob-bab	Vadar-vadar	Vəsoit-vəsait
Bobo-baba	Vadoy-buraxmaq	Vətən-vətən
Bovə- inam	Vaz-vəhşi	Vəfot-vəfat
Bovə karde-inanmaq	Vazə-vaza	Vəhşi-vəşyən
Bovıniye-ağlatmaq	Vazilə-fıstırıq	Vec-vəc
Boğ-bağ	Vaiz-vaiz	Vəşe-yanma
Boğəvon-bağban	Vale-valeh	Vəşi-aç
Bod-bad	Vanq-səs	Vəşiyəni-aclıq
Boə-doşab	Vanq karde-çağırmaq	Viz-qoz
Boz-boz	Varde-gətirmək	Vindey-görmək
Boz- şahin	Vaxt-vaxt	Vindemon-görüş
Boz-baz	Vaşte-tullanmaq	Vironə-viranə
Bozbaş-bozbaş	Vaştənə-çəyirtikə	Vitey-qaçmaq
Bozi-kələk	Vedrə-vedrə	Vişə-meşə
Boyati-bayatı	Vez-çubuq	Vığandey-göndərmək
Boklə-paxla	Veyl-veyl	Vijniye-seçmək
Boks-boks	Verə-fərə	Vıl-gül
Bol-bol	Vertolyot- vertolyot	Vılın-güllü
Boliş- balıq	Veto-veto	Vılvon-gülüstan
Bolişnə-yastıq	Və-quzu	Vırə-yer
Bolo- bətn	Və-qucaq	Vılo-dağılma
Bolt-bolt	Və-ərəfə	Vılco-güllük
Bombə-bomba	Vəbo-vəba	
Bon-ban	Vəğ-vağ	

SIRE-SIRE BIJIYƏN

Camal Lələzadə

Camal Lələzadə 1952-nə sori noyabrə manqi 10-də Masalli rəyoni Ğızıləvo diədə bə dınyo omə. 8-nə sinif Ğızıləvo diədə, mionə məktəb Bədəlon diədə orıxınıyışe. 69-74-nə soronədə BDU fililoqiye fakultə sə kardəşe. Yolə ədibon, müəlimon, M.Cəfər, M.Cəlal, B.Vahabzadə, Əli Fəhmi, Ağamusa Axundov, Musa Adilov, T.Hacıyev, Samət Əlizadə, F.Hüseynov, T.Mütəllibov, Seyfulla Əsədullayev iyən co miəllimon bəy dərs doəşone. 8 qılə şeirə, 2 qılə nəsrə kitobış çı çapo beşə. Çı kitobondə 6 qılə tolışı zıvonədəye.

Xızonsoybe. 3 zoə, 1 kinə, 10 nəvə hestışe.

Ox, balə, ox, balə!

Humayə xalə qıləy zoəş hestbe, əvən işte rujqori de taxtədə dutə dukonədə dəvonedəbe. Im zoə zıvonədə yamən

telbe, bə həmməkəsi bır-kandul əğandiy. İ şəv ğəzo jıqo vardə ki, şəvi i aləmədə çı zoə dukon vəş qatedə sutedə. Hovlnok işte lefo əştə zoə maykəbetan vitdə bo otəşi həmuş karde. Kulok-voən i tərəfo qınedəbe. Im zoə vitdə dərhol çe çoliko ov pekırnədə peşandə bəsə otəşi, ijən vitdə bəsə çoli. Bə otəşi xəbə cəmat qırdə bedə bı dukoni sə, təmşo kardən bə dukoni sute mənzerə. Hiç ki bı zoə komək kardəni, əncəx bı zoə confəşonəti təmşo kardən. Otəşən deştə ğaydə sutedə. Zoən həni iştəni bo otəşi həmuş karde həlok kardə.

Humayə xalən bə sədo beşədə, omedə iyo. Vində əçəy zoə iştəni kıştə bo otəşi hitovnie, cəmatən bəy komək kardəni, dil sute-sute votedə:

-Ox, baalə, ox, baalə!

Həni hiç çı votedəni. Oqardədə bə kə. Çı Humayə xalə ə sıxani keynə benəsibə avlod vindəm, bədbəxtə millət vindəm, azən de dilədoji votedəm:

-Ox, balə, ox, balə!

-Ox, millət, ox, millət!

Deşmə key və dəbavarde...

Nivıştəmbe, Leysonobə məhəllə odəmon vey sırpüşbən, isətən jəqon.

Məllə Əhmədi zoə nəvəş bə dınyo omedə. Arədə tikəy dəvardə, amuəzondə qıləyni çəyku xəbə sedə:

-Məllə Əhməd, məsəmə tojə nəvə bə dınyo omə. Əsqərə, ya kinə baləy?

Məllə Əhməd iştəni noydə bə korəti. Amuəzo işte soali i kərən tikror kardə. Məllə ijən iştəni noydə bə korəti. Amuəzo seminə kərə suali tikror kardeədə. Məllə rıkin bedə, votedə:

-Zə, tı çı axməxiş? İqlə soali çand kərə bə odəmi bədon? Çiç bıə, hiç dəxlış heste? Əğil yol bəbe, deşmə key və dəvardeədə bəzneş kinəy, ya zoə. Çiç bə isət hay-huy dənoəye?

Ağayev Nicat Xanəli zoə 1974-nə sorədə oktyabrə manqi 30-də Masalli rəyonı Ğızıləvo diədə bə dınyo omə. 1992-1997-nə soronədə Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetədə ali təhsil səşə. Nicat Ağayev tolişi ənıvışt benə bərobər, həmən çı tolişi ən çokə aktiyoro qıləye. Deçəy iştirokinə tolişi zıvonədə bə penco nezi təmoşə, yumoristik kirtə video sujeton, səhnə əsəron, kinoon və s. kəşə bən.

N o d o n (kirtə hikoyə)

Tı lol bıboş, ha Quləğə, ıştı zıvoni tiki mor bijəno! Tı to bə keynə hədəre sıxan bəkardəş?

...Zə, Vallah, bə Həzrəti Əbbas, votəninə dard ni. Imruj dıştə hamsuə, dı moləvonə Quləğə bə çayxonə şəbimon. Bə dilə dəşəədə vindime ki, çəmə di piəmerdə şair Ğolamhüseyn muəllim dıştə muəllimə həmron bə ico i tərəfədə niştə. Votem:

-Quləğə, bəştı ğıbon, bışamon, dı muəllimon bınıştəmon.

Bəle, "səlom-əleyk, əleyk-səlom", niştimon. Quləğə jıqo bızın bo mamenti nəvedəybən. Kəxəliz hejo niştəcəğın bə "xod dəşə":

-Zə, zinə şanqovəsə molon bə təvilə dəğandedəbim. Vindime, vuuuuy bə molon poştəni qənə dəçikə, iştənən çanə zori!!!. Dərhol zənqım karde bə doxtor Husənəli. Xıdo bəy xəşəconi bıdo, Husənəliən vey çokə insone. Mınış məse, ome beşe. Rə-rəy həyvonon təvlarzış pamue, çəyo dəvoş hozzo karde, dəsuəmonə bəvon. Imruj maştə-maştə bənəm haaa, şukur bə Xıdo həmmə təmiz bıən...

Çəğın çı şair Ğolamhüseyn muəllimiku xəbəş se:

- Ğolamhüseyn muəllim, şıməro oxo qıləy alə zandəqo hestbe, əv çoknəye, şıt doydə?

Şairi cəvobış doe:

-Ne, Quləğə, həşt manq bəbe bəhəriş qatə, hələ bo zandə manqiyşi mandə.

...Hissım karde ki, ım sohbət bə hiç ki xoş oməydəni. Həmən ki az ıyo bə qoroş niştənıbim ki, bə Quləğə cəfənqiyaton quş bıdəm, niştəbim ki, qasbu şair i-dıqlə ğəzəl bahando, feyziyab bıbamon. Əve bə Quləğəm vote:

Nicat Ağayev

-Quləğə, tını ğəssəm doydəm bəştı bə xosə piə quri, bəştı kefi nıqıno, ım mol-mələ sohbəti oqat. Bıdə şair i-dıqlə çə ğəşənqə ğəzəlönədə bahando, çəmə ruhən qasbu tikəy dinc bıbo.

Sıxan ni, çımı votəy məvuji bə Quləğə xoş nome, əncəx damə nıbe...Çiç şımə sə bıdojnım, şairi çı pencəki cıfiku dəftəriş bekarde, çəşməğış je, binoş karde bo hande:

"Çic bıkəm az, çiç bıkəm az, hiç ki bı dardi xamboz ni,

Ovşumi və avə qatə, həni ə işvə, ə noz ni..."

... Həmməkəs şəbe bə "çort", dı dığğəti quş doydəbin. Bə ikərə ım "əzizmərdə" Quləğə dimiş qatə bə şairi, damə be:

- Ğolamhüseyn muəllim, şımə zandəqo quənış kardə???

...Hiçkiku sədo benişə, həməkəsi diə karde bə iyəndı. Fəğirə Ğolamhüseyn muəllimən i bəmə erəxe, i bə Quləğə erəxe, hələm-mələm damə nıbe. Qədə-qədə dəftəriş dı ğatə karde, noşe bəştə pencəki dilə cıf, çəşməğışən no mizi səpe.. Ğorti çay peşome bədiqə qıley "ah"ı ş kəşe, çəğın dimiş qatə bə Quləğə, bəbol-bəboli votışe:

-Kardəşe, Quləğə, kardəşe...

Şahzodə və Aləjen

Aytən Eyvazov

Hüseynova Ayten Quləli kinə (Aytən Eyvazov) 1985-nə sor, yanvarə manqi 14-də Sumqayıt şəhrədə moəku biə. Penc sinədə bə məktəb şə. 1997-nə sorədə-12 sinədə Sumqayıti 6 numrəynə şəhr klubi nəznədə bə derziyəti kurs oroxnəşe, bı sahədə usto ixtisasış sə. Əğliləti şeer nivişte həvəsiş biə. Şeironiş "Təzadlar" nomədə almanax kitobədə nəşr biə. Bə tolışon tarixi, mədəniyyəti, adət-ənənə mərəğ nişo doydə. 2012-nə soriku jıqo "Tolışon Sədo" rüjnomədə məqalon, moə zivonədə aforizmon, hekayonış beşe. Tolışi zivonədə iminə roman "Dili Sədo" əsəri muəllife.

İli hestbe, ili nibe. Ğədimə zəmonədə qıləy Şahzodə hestbe. Əv ve ağılməndə cıvonbe. Həni bənə bəqlə şahzodon nibe. Ve xoşış əvoy ki, xəlği dilədə bıbu. Hiç xoşış nəvoy de şahi əyonon bə ivrə

çunesə bışu. Əv iştəni bənə soyə odəmi əbəy. Xəlğiən ve əpiye əv.

Şahzodə ruji ijənən bə diyon nəvedəbeki, bıvindo insonon quzəron çoknəy dəvardədə. Əv çı qıləy jeni kəy vəo dəvardeədə çı kəy dıləo bəmə sədo məsəşe. İmi əviş ve norohət kardışe və əv bə jeni kə dəşe. Vindişe ki, qıləy qədə noxəşinə əğil yonqoədəye, çəy tonəon qıləy jeni nişte, bəmedə. Şahzodə əçəyku xəbə səşe ki, çiç biə? Jeni bəy cəvob doşe:

- Bəştı ğıbon, Şahzodə, se ruje çımı balə təblarzi qətəşe. Çəy çarə çıvrəyku ve diyəroə bandədə, qıləy doy okardə vile. Ə do əncəx bə şəv zizə okardədə. Hiç xonəxo çə xətoynə vişəo dəvarde piyedəşni ki, əy bıçino, bomı biyə.

Çə jeni sıxanon məsə Şahzodə, bəy sıxanış doy ki, iştən bəşe ə vili boəy bəçinə, bəvarde.

Şahzodə çə jeni kəyku beşe və bə səray oqarde. Roy tədorukış qəte, dəro qını bə vişə. Dı ruj bəşəv-bəruj ro kardey bəpeştə, oməy bə çə jeni votə bandon həndəvər beşe. Vişədə bəçəy nav jəqo qıləy çətini benişe, çoknəy bini çaş kardədəbe.

İ kərə bə dıqlə yolə riji rast oməy, çəvonku bəkəno dəvarde. Bə həmon bandi rəsədə hələ həvo ruşinbe. Şahzodə həmon doy pəydo kardışe, əmmo, çaş kardəninbe şəv bıbu, doy xıçon zizə okən, çəybəçəton əvən çəy vilon qırdə bıkə.

Şahzodə nişte çə doy binədə, detobə şəvi nimə çaş kardışe. Şəvi nimədə həmon doy qədə-qədə zizə okardışe. Əyən çəy vilonədə qırdə kardışe, dəro qinə bə peşo.

Toykə şəvədə de vişə dilə ro şedəbe.

Bı dәмәdә бәçәy quş mahneyә sәdo omәy.

Әv qәdә-qәdә bә sәdo omә tәrәf şe. Lәzi diyәro mande, bәdu sәdo omә tәrәfi ediyәsәy. Bәne, i dastә odәм qardedән bә otәşi sә, mahne handedән, raxs kardedән. Bәy ve mәrәğın omәy ki, şәvi nimәdә im odәmon boçi vişәdән? Qәdә-qәdә bәvon nez be. Әvon de xoşi бәçәy nav beşın, bo niştero bәy vırә nişo doşone.

Şahzodә dәvarde, nişte. Bı dәмәdә çәvonәdә i kәs, qılәy cıvonә moyne bәy nez be. Çı moyne reçınә sıfәtiş hestbe, muyoniş ve dırozbe. Kavua çaçoniş otәşi ruşınәdә otәşisән ve ruşınә doydәbin. Әv bә Şahzodә nez be, әçәy tonо nişte. Şahzodә iştә çaçon çәyku qordınә zındәnıbe. Zıvonışән hiç sıxan qәtdәnıbe ki, bәy jışe bıvoto. Hәmunә moyne sәlom doşe bәy, votışe:

- Çәmә im rujnә ğonәğ kibu, zıne bәbe?

- Az Şahzodә Şuaspim. Bәs tı kij? Az bә jıqо ğәşәnqәti hәlә rast omәnıbim.

- Әmә çı zәmini soybә xәlğimon. Şomon ki, bәnә şımә şahzodәmon heste.

Әlğәrәz, әvon detobә şәvi oxoy sohbәt kardışone. Bo rujobә ıseboy, Şahzodә ve qonә hıtedәbe, şanqо oğo beәdә nubәsәton bә hәmon mәнzәrә rast omәy.

De jıqо-jıqо Şahzodә haft ruj çәvon dilәdә mande. Bı haft ruji mıddәtәdә Şahzodә bә hәmon moyne dili sıxto aşığ be. Moynән bәy aşığ be. Әvon de iyәndı әhd-peymonşon karde ki, hiç vaxt yәndıku co әbının. Şahzodән bәy vәdiş doy ki, bә saray oqardencәği vәyә tәdaruki bәçәtә. Әv de niyәtiyән oqarde bә sәray.

Bә dumo oqardeyәdә çı bando çınıyә vilonış bә hәmonә vilpiyә jeni doy vә dәrhәl bә sәray omәy. Sәrayәdә әçәy çaşbәro mandә pә-moә бәçәy vә beşın, dastonşon eğәndә бәçәy qıy, ve şo bin.

Şahzodә bәştә sә omәyonış boәvon iyән bo saray әyonon votışe, iyән iştә dilış boәvon okardışe, vote, dilıme hәmon moyne bıstәnom.

- Şahi dınyovındә vәzir imi mәsencәği har çiy bәsә dәşe. Әy dimış qәtә bә Şahi, votışe:

-Şah ve sәğbu, çәmә cıvonә şahzodә vındә mәxluqon inson nin. Әçәy votә moynәn inson ni, alәjene. Әvon ve xәtokarә әcobәtin.

Şahzodә sıftә piyedәşnıbe bә vәziri votәyon bovә bıkә. Mıddәti boәy әcinon hәxәdә qәp jәy peştә peşo bovәş karde ki, mәvotbәнән, vişәdә çәy vındә mәxloğon inson ninbәнән.

Şah iştә zoә holi pәrişonәti vındәәdә hıkm kardışe ki, dınyo әn ğәşәnqә moyne boәy pәydokән, bәsaray biyән. Şahzodә de im hıkmı rozi nıbe, votışe ki, iştә orzu kardәy iştән pәydo karde piyedәme. Iştә pәku xayşış karde ki, bәy bә sәfә beşe ıcozә bıdә, әnә sәfәdә bıbu ki, ta ki әv iştә piyә kinә pәydoкә. Şah bımi rozi be. Şah әviş viğәndә de i dastә әyanon bә sәfә. Şahzodә i-dı manq nәvәy, әmmo, бәçәy dili dәtasbә kinә pәydo nıkardışe ki, vişәdә vındә alәjeni iştә dılo bekarde bızno. Rujiyән бәçәvon dışmenә hamsiyә lәşkәri rast omәyn. Iştә conı per-oxneyro bәdu bandon dimjon qәtә. Әvon çı bandı-kuon aronku de zulmi dәvarde bәpeştә, omәyn bә qılәy diy hәndәvәр beşın. Iyo bә insonon sırsıfәti vındәәdә, mot mandın. İmon çı adi insononku tafotşon hestbe. Çımon kali kәson i dim sipi, i dimşon siyobe. Kali kәsonәdә sipiyә ranq ve be, kali kәsonәdә siyo ranq. Kali kәson sıfәti ranq qırd siyobe.

Şahzodә çı di diyovijonku di sipirişij xәbә sәy. Әvonән qılәy leğınә kumә bәy nişo doşone. Şahzodә deştә әyanon omәyn bә sipirişi kә. Vındışone kәy pensәdә qılәy sipirişә merd nişte, çәy dimi muon qırd sipin. Şahzodә deştә

əyanon bəy səlom doy peştə dəvardin bə dilənton. Sipirişi bəvon təklif kardışe ki, bınıştın. Əvon nışte bəpeştə, sipirişi çəvon çoknə iyo omə xəbə səşe. Əvonən bəçəvon sə omə hali-ğəziyon boəy qəp jəşone.

Sıxan bə Şahzodə rəseədə əy xəbə səşe ki, çı diy cəmoti sıfət jıqo boçıye. Sipirişiyən de təkini bəçəy sıvoli jıqo cəvob doşe:

- Lap gədimonədə iyo yolə Mağon jiyən. Əvon de odəmon ivrədə ve mehribon jiyən, çokə quzəronşon dəvoneyə. Peşo, insonon bəvon xayinəti kardəşone. Bə Mağon yoliyəti petove zınəşonni, binoşon kardə əvoni qılə-qılə kışte. Bə vaxti çəvon oxominə kıştə Maği bəvon nıfin-nalə kardəşe. Çəvon xayinəti vindeədə bəvon votəşe, “ Əmə de çandi soron deşmə jiyəmon, şimə diləntonədə çiç heste, çəyku xəbəmon bəni. Bunım, çimi bəpeştə şimə kardə qınon hiç qılə sır nımando. Şimə kardə bevəciyon şimə dimədə bıçıyon.” Çə nıfını bəpeştə iyo jiyə kəsonədə kiysə qıləy bevəci bəkardə, ə bevəci dəbusat bəçəy dim bəje, dimədəş siyo ləkon bebəşən. Har kardə bevəciyədə ə ləkon yol bəben, ebəten bəçəy bək-bukə, hətta, sıfətış qırd siyo bəbe. İnsionən əçəy çı cur insonbe səbərəsen.

Şahzodə deştə əyonon çı Maği votəyono motədəbin. Hələ jıqo mərəğinə qəpşon məsənibe.

Sipirişi əvonış bə harde-bırəğ dəvət karde. Di miyonədə bəçəvon şərəf qıləy yolə surfə oğandə be. Gönəğon bə surfə dəvət bin. Həməkəs bə surfə sə oməy. Şahzodə bə surfə nışteku detobə oxoy Maği paliyo nıştə reçinə kinəku çaş okırni zındənibe. Əv çı diy yolə sipirişi kinəbe. Im kinə ənə ve gəşənqbe, hələ jəqo gəşənqəti hiçki vindəşnibe. Əçəy bənə sipiyə va dim, ranqinə çəşon, siyo, dirozə muəxolonış hestbe.

Şahzodə ənə dirozə manqon bəpeştə iminə kərəbe vişədə vində çə aləjeni fiki kardənibe. Bı kinə heyron bəbe. Məclis vilo bey bəpeştə Şahzodə bə reçinə kinə nez be, tikəy dəynə həmsəhbət be, çiton-çəton sıxan karde bəpeştə bəy votışe:

- Piyədəmə tını boştə bıştənom, bəştə kişvər bobəm. Əmmo, iqlə şərtım heste. Jıqo jimon bəkardəş ki, hiç vaxti ıştı dimədə siyo ləkə nıvındom. Ehanə kenə bəştı dim siyo ləkə eqino, hıkm bəkardem, bıdə tını edam bıken.

Kinə ləzi bə fik şe, peşo de Şahzodə rozi be. Şahzodə sipirişiku çəy kinə xəydivo səşe, kinəşən peqəte bəştə vətən oqardin.

Şahi vındışe çəy zoə səfəku oqardə omə, ve şo be, boəy çıl ruj-çıl şəv vəyə kardışe.

Əvon iyo ıştə baxtəvərə jiyəədə bıbon, boşmə çiki həxədə bıvotom, vişədə jiyə Aləjeni həxədə. Əv çı Şahzodə roy ve çaş kardədə. Peşo boçəy nəvero şedə. Çoknəy bini zinedə Şahzodə əviş çı yodo bəkardə, bəştə vədi xilof beşe, ve gıyızın bedə. Bəştə sıxan doydə ki, imkon ədəni Şahzodə də kinə xoşbəxt bıbon.

Xəyli mıddət vişədə de co aləjenon iyən şəşon nopeqət kardədə. Oxoyədə bə jıqo gəror omədə ki, çəvon ən yolə cəzo çəvon besonəti bəbe, bo peşonnə taxt-tacıro həni varisə şahzodəşon əbını. Çəvon taxt-tacı varışşon nıbu, əvon dard ve bəkəşən.

Çoknəy məsedən ki, Şahzodə zoə bə dınyo omə, korpə şəşminə rujədə Aləjen Şəşe vıgandedə ki, bışu korpə əğili bitosno.

Əmmo çəy qətə eçini iyən nopeqəton hiç qılə səş nıqəte.

Sərayədə jiyə sipiyəsəjenon aləjenon həxədə, şəşə həxədə iyən çəvon rosne zəfəku xəbəşon hestbe. Əvon korpə əğili bə dınyo omə şəşminə rujədə bə korpə sə qırdə bəbin, əy çaş kardədəbin. Korpə

səpeşonən eparçınəbe ki, şəşə bə korpə zəfə nırosno.

Jəqoən be. Şəşə bə korpə nez ome nızneşe, oqarde bə dumo. Çoko bini Aləjeni məsəşe im, yamən cındobe. Şəşəj qəte, kıştışe. Çoknəy bini çand vaxtbe bo qirəvə nəvedəbe, çı dastoş vadoy, isə nubəsəton çimi no-peqəti kardəninbe.

Mıddəti bəpeştə Aləjen piyəjenə taloədə oməy bə saray, Şahzodə xanımiku xahişış karde ki, əy iyo bə ko peqəto, çı ko bəy bıvoton, bəkarde. İqlə bo hitero vıre iyən cilməy nunij bibu vəse. Şahzodə xanımı bəyro bəboləti oməşe, sərayədə bəy ko doşe.

Aləjen mıddətibe sarayədə jiyedəbe, bə Şahzodə xoşbəxtəti çoknəy bayis bey həxədə nopeqət kardədəbe. Sərayədə jiyə mıddətədə co ğollıǵəkonku Şahzodə çıcurə jensoyb bey həxədə har çiy omuşışe. Sərayədə im mərəǵinə hekoyə ğollıǵəkon zıvono eqinedənibe.

Aləjen bo şahzodə jeni eçınış qətəbe, no-peqət kardədəbe çıcurə bıkə Şahzodə jen qıləy qıno bıkə. Ha jıqo-jıqo, oxoy bəçəy aǵıl qləy fikir oməy.

Bı ərəfədə Şahzodə deştə ləşǵəri bəivrə keşvəri marzon osə qınənibe. Dəro qıneədə bə Şahzodə xanımı asbardə ki, isə ıştı dim çoknəy bini sipiye, oqardəsədə bəpe jəqoən tını bıvıdom. Şahzodə xanımən bəy sıxan doydə.

Həni çıkono bəznin ki, aləjen ıştə nopeqətədəye.

Şahzodə bə səfə beşe. Çə rujnəku dıse ruj dəvarde bəpeştə, aləjen omedə bə korpə mandə xonə, deştə peqətə aləfi dəsuyədə bə korpə sıfəti, rərə çəǵono diyəro bedə. Korpə ğollıǵəkə omedə vındə ki, korpə sıfət sı-səmutəye, zükə etəşe bəçəy cəndəki. Tarsiku zındəni çıç bıkə, çoknəçi bıkə. Tarsədə ki, Xıdomənıkarde bə əǵılı jı-şe bəbe, çəy qıno bəyku bəvınden, əy ebəhaştən. Bı

dəmədə Aləjen dəşədə bə xonə, nez bedə bəy. Vındədəki ğollıǵəkə korpə səyku pəmandə, bəmedə. Aləjen çəyku:

- Boçi bəmedəş?

- Diyəkə bə əǵılı çaş-dimi. Çəy cəndəkən həmə zükəye. Xıdonıkarde bə əǵılı jı-şe bıbo, mını bəkiştən.

- Məbəm – siredə- çimi çarəş heste.

- Xahiş kardədem bəmi koməqkə. Çıçə çimi çarə?

- Guşdə! Im şanqo ovşum qırd bəçiye.

Tı əǵılı bıbə bə bil, ovşomi ruşinə bə bil dəvateədə əǵılı se kərə eqət bə ov, bekə. Əǵılı cəndək tər-təmiz bəbe.

- Tınə Xıdoo?

- Vallah.

- Az im şanqo hukman əy bə bil bəbam.

- Lap çok.

Çoko bini şev be, ğollıǵəkə peqətşe korpə, çı sarayo beşe. İmi vındə Aləjen dəbusat çı korpə moə toniku şe. Tanqənəfəs dəşe bə dılənton, votışe:

- Ha xanıma, ha xanıma! Əǵıl, əǵıl.

Şahzodə xanımı de təşvişi xəbə səşe:

- Çıç be bəçımı əǵılı? Çıç be?

- Əy, əy əviş barde. Bilədə əǵılı bətosne.

- Kİ? Çıç votdəş tı?

- Ğollıǵəkə bardışe əv, bo tosine.

- Koncoye əv?

- Boy çımı dumo! Mahaştən! Əv əǵılı bəkişte.

Şahzodə xanım de təşvişi sərayo beşe.

Sahzodə xanım sarayo beşe, dəmande bədu Aləjeni vite. Aləjen əy bə bil, çı ğollıǵəkə tonə bardədəbe. Şahzodə xanım təşvişədə, bəme-bəme vitedəbe. Piyədəşbe rə vəyo bırasıo. Əvon bə bili nez beədə ğollıǵəkə jenşon vındə. Şahzodə vındədə ğollıǵəkə korpə əǵılı bə ov eqətedə, tarsiku həvobəsə be. Vite-vite şodoşe ıştən bə bil, peroxnişe ıştə əǵıl çı ğollıǵəkə dasto, doşe bə Aləjeni dast, ıştənən eqinə çı ğollıǵəkə səpe. İmkonış nıdoy əv ıştə qəvi okə, de ğıyzi

əviş eqəte bə ov, tosnışe.

Şahzodə xanımı səje çı ğollığəkə dasto iştə əğil, oqarde bə saray, peşo əğiliş viğande çı həkimi paliyo. İştən dəşe bəştə xonə. Piyəje iştə tarə oləton dəqişkə. Bı dəmədə çı peştono çikiysə çəxqəje sərə məsəje. Odeəsəyədə bə peşo, bəne Aləjene. Aləjen sərə-sərə:

- Şahzodə çimi əvəzi vardə jen imee? Siyodimə jen, çıaybəjori qılə. Ğatil. Çı beqinoə insoni ğatiliş tı. Jıqo zındəbiyon şımə kardəyon be cəzo bəmanden? – iyən jəşe çəxqə, çaşəvəku qin be.

Şahzodə xanımı cəndək tarsiku dəmande larze. Əv bə jıqo çiy hiç rast omənibe. Əmma bəçaş nıçiyə məxluğon həxədə məsəşbe. İse əy iqlə çəy siyodiməti norohət kardədəbe. Əy çı Aləjeni votəy məsencəği tadibəsə dəqarde bə ovəynə və. İştə sifətiş vinde, bə dəhşət oməy. Çəy i dim siyobe. Əv dəbusat sərəsəy ki, ğollığəkəku qino niyebən. Nohəxədə əviş kıştəybən. İştə siyo dimi vindencəği dəmande bənə həvobəson bəme. Bə Şahzodə doə sıxanısə nımande səbəbədə bəmedəbe.

Əv xəyli mıddət bə beton benışe. Bəşəv-bəruj bəməy. Har kəsiki niyo be. Hiç kəsi nıznəşe əçəy dard. Şəv –ruj iştə kıştə odəmi dardi kəşədəbe, dəmədə bəmedəbe. Zındəbe ki, Şahzodə əy əbaxşni, hətta hıkmə bəka, əy ehaşton.

Jıqo-jıqo çıl ruj-çıl şəv dəvarde. Xəbə oməy, Şahzodə deştə ləşkəri oqardədə bə dumo. Saray əhli beşe bəçəvon və. Əmma, Şahzodə bəçəy və beşəkəson arədə iştə jeniş nıvinde. İştə jeniş xəbə səy. Əvonən voten çıl ruje əv bə beton beşədəni, şəv-ruj colinə nıştə iştə xonədə, bəmedə. Şahzodə çimi səbəbi zınerə bə xonə oməy. Çəy xanım xonədə taxtisə, pardə peştədə niştəbe. Çoko bini vindışe Şahzodə omedə, həniyən ve bəmedəbe.

Şahzodə nez be bəy, okırnışe pardə

bə kəno, çəy palio nıştə. Əy dıdasti iştə dimiş qətəbe, səş noəbe iştə zonoğonsə bəmedəbe. Şahzodə çəyku xəbə səje:

- Bəmı diyəkə! Hələ bivot, çiç bıə?

Şahzodə xanımı de çaşə aston səj rost karde, dastış peqəte iştə dimisə, odyəsəy bəştə həmro. Şahzodə Şuaspi çəy çaşi astonış vinde, dastış dəsuəy bəçəy sifəti, sərəy, votışe:

- Ha, isə bivot hələ, çiç bə? Məsəme xonəku bə beton hiç beşədəniş. Hejoən bəmedəş. Kiyə bəştı xoto bıqın?

Şahzodə xanımı his kardışe ki, çəy şuə çəy dimi ləkəş nıvinde. Dəbusat əşte səpo, dəvarde bə ovəynə və. İştə dimi siyo vinde bəpeştə əy çı ovəynon səpeş edoəbeki, iştə siyo sifəti nıvindo. İse əy tadibəsə rost kardışe pərçə çı ovəynə səpe, iştə sifəti vindeədə dəqijəy, lap mot mande. Bəştə çaşon bovə nıkardışe. Çəy dim bənə sipiyə vabe. Çəy dimədə həni siyo ləkə nıbe. Bəştə kardəy pəşimonəti, iştə kıştə beqinoə gollığəkə jeni dardiku de rujon, de şəvon hejo bəme çəy dimi ləkəş bardəbe. Əv isə ve şo be. Bə Xıdo ve şukur kardışe. Peşo bəçəy sə oməyon həməyiş votışe boştə həmro.

Şahzodə hıkmış doy ki, Aləjeni pəydokən. Həməkəs dast-poçə be ki, əy pəydokən ehaşton. Əvon bo Aləjeni çənə bınəvonən, əv pəydo nıbe.

Aləjeni həni iştə zəfəş rosnəbe, şəbe. Əy jıqo zənnış kardəbeki həni iştə biyətiş bəsə jə. Çəy dimiş siyo kardə. Bə hisob çəy dimi jəqo siyo vindeədə iştə oxor sıxanış votəbe, dastəkə kuəşbe, jəşbe çəxqə, ikərətiyədə qin bəbe, şəbe. Əmma, Yolə Xıdo har çiy vindədə. Şahzodə xanımı pəşimonəti, bə şəv-bə ruj çəy kəşə dardon vində Xıdo bəy rəhmış kardəbe. Çə vaxtiku Şahzodə deştə xanımı asudə umurşon karde, ivrədə baxtəvər jiyəyn.

Aytən Eyvazon
Şair, ənivişt

TƏRCÜMƏ

1992-ci ildə xalq şairi Səməd Vurğunun məşhur "Azərbaycan" şeirinin 16 bəndini talış dilində çevirdim. Ötən avqust ayında şeirin qalmış 6 bəndini də çevirməyə nail oldum.

Bu məşhur şeir heca vəznində 4 + 4 bölgüsü ilə, beşlik bəndlərlə yazılmışdır. Hər bəndin məzmunu, əsasən son 3 misrada ifadə olunur, ilk iki misra isə birlikdə bitkin bədii lövhə təşkil edir. Lakin bəndin bütün misraları heyranedici bir tərzdə birbirini tamamlayır.

Şeirdə tərcüməni çətinləşdirən çoxlu mücərrəd ifadə və misralar vardır ("sakit axan arazları", "alagözlü gündüzlərə", "doyunca iç bu bahardan", "ölməz könül", "aşiq deyər sərin-sərin", "buruqları hayqıraraq", "ışığıdadır qüvvət sözü, "səhərlərin ülkər gözü" və s.). Şeiri talış dilinə çevirərkən orjinaldakı bütün ölçü və parametrlərə əməl etmişəm. Məzmunu gəlincə, deməliyəm ki, hər dilin və şairin öz spesifikasiyası vardır. Və buna görə ideal çevirmədən söhbət gedə bilməz; o ki, ola S.Vurğunun 29 yaşında coşub-daşan romantik fantaziyası.

Bəxtiyar Ruşin

Azərbaycan

Bı bandondə ve rom kardə,
Ruşnə çəşmon ovım hardə,
Fiki mınış diəro bardə;
Çı Arazi sədom məsə,
Dusti, yari zındəm isə...

Zındən imi, çəmənış tı,
Dədə yurdiş, məskəniş tı,
Bomı həm mo, vətəniş tı!
Be dil bəbe odəmi con?
Azərbaycan, Azərbaycan!

Az əğlim, tı çımı mo,
Be zındənim ıştıku co;
Bə kom məhol eğandom ro,
Bıpərom az, bışım çanə,
İjən tınış çımı lonə!

Fəğət eqnım co ıştıku,
Çımı gınoş bıbu mıku,
Səməni sipi xivətiku,
Manqon, soron bahan mını!
Jijo nıznon hiç bəfom ni.

Bandon bəşdə çan sori von,
Sıpyə pəlu y pambə avon.
Ğədim tarix həməroy dəvon,
İştı sinni zınəkəs ni;
Kom ğəziyyəy, sədə bəni?!

Bə qəv eqne bədə rujon,
Nəsə soron ve be dojon.
Nəslon ıştə asbi tojon,
Xəbə doydən şovkətı ve;
Zoən, kinən hərəbaxt be...

Erəxedəm bə kəfşənon,
Çidən bə çəş lap viləşon.
Sıpyə dimdə sio xol nışon,
Dilən şeir orzu kardə;
Bə coyləti mını bardə...

Kaspi diyo i sivədə,
Ranqinə mıv çəy ovədə.
Fikim şədə hey nəvədə;
Qah Eldori, qah Moğoni,
Dil nəveku sıst bedəni!

Bandon reçə, dəon hevuj,
Bı mənzeron erəx ha ruj...
Bə ceyranon cuyur umuj;
Vitdən ıştı kəfşənondə,
Ərənondə, qulşənondə.

Binəv im ku, im əroni,
Qah Ostoru, qah Lankoni.
Çı Afrikə, Hindostoni,
Kijon bəmə mehmon omən,
Çı zulmiku rəxən həmən...

Bı məholdə zardə limon,
Dənumnəşe çı doy xolon.
Bandonədə çan sori voon;
Zımıstoni yadiqore,
Voə rujiku əv sənqərə.

Lankonədə çand cur vilon,
Bənəy çəmə kinon şolon!
Boy şo bıkə dı çay dilon;
İnəm vəyu, xosə moynə!
Bəmə hiçkəs mınnet nınə!

Zardə qandım çəmə ruzi,
Pambə obə kardə nozi!
Maştə-maştə hağə luzi;
Anqı bəhə-xun bəvədə,
Bəştı kəşon ğuvvə bıdə.

Im Qazəxi koflən asbe,
Bınışt bəsə aspi səpe;
Asb akədə tase-tase,
Bə Kəpəzi çingil rokə,
Bə Qey-qoli təmşo bıkə.

Ozod inson, çəşon ruşin,
Əvəsordəş, rujqarı şin!
Çınorə do kəşin-kəşin;
Çəy soğnədə oğand xoli,
Nur ofəyə im məholi!

Bə Ğərəboğ xəyolım şe,
Çı bandədə bə band peşe.
Nez şanqovə xəyli xoşe;
Xan* bahando-vanqi bə qəv,
Ğərəboği şıkəstə əv!

Xosə vətən! Nomı qone,
Çanə reçin botı cone!
Çı aşıği handemone,
Tı çı Həşi qıləy vijəş,
Çı sənəti, şeyri kujəş.

Jidə şair, jidə əsər,
Dastı ğələm, sinə dəftər!
Nivoştəyon şənin hədər;
Nizami nom, Fizuli nom,
Bə şairon doydə ilhom.

Çəmə Boku, boy bəy erəx,
Bəçəy ruşnon bəmandəş həx!
Natə çoli maşin çəxməx;
Ocuş vardə im kəfşənon,
Ruşin kardə də-dikonon!

Noz kardədə sərinə vo,
Bə canqə əv dıyo kəno.
Boku! Diliş tı bəmənə!
Dı ruşinəy dastı zumon,
İştı vədə əmə imon!

Xosə vətən! Botı həmdəm,
Səy səpe be ə sı pərçəm,
Tı olhom se...az ofəyəm!
Zəminən şo, insonən şo,
Şərgi kəybəş, çı dınyo to!

Xosə vətən, bəmi quşdə!
Qıləy sıxan dilom beşdə:
Partiya eşğ hejo vəşdə,
Ə eşğ tını baka şodmon,
Azərbaycon, Azərboycon!

* –xanəndə Xan Şuşinski

**Səməd Vurğun, 1935-nə sor.
Bə tolişi zıvon peqordın Bəxtiyar
Ruşin 2016, avqust.**

Pərviz Həkimov

Bəmi həmməysə neziş

Tı qılə dıyo nəğmə,
Az qılə tənha qəmi,
Oməş dilim pərəmə,
Ümim süt bənə şəmi

Tı zərə həşi məçiş,
Mı barzə bandon zəvim,
Tı astovan pıçpıçış,
Az qılə lolə şəvim.

Tıko bə şıkrə mandə
Çı aşıği harçibən,
Az qılə lüləpərim,
Tı qılə havzə çimən.

Tı çımı maştə dəvo,
Az ıştı şinə zinəm,
Tı sərinə qıləvo,
Az qılə sütə sinəm.

Tı dılım zardə simi,
Həm "şur"iş, "humayun"iş,
Bəmi həmməysə neziş,
Veyən ıset iyo niş

Tərcüməsi

Mənə hamıdan yaxınsan

Sən bir dəniz nəğməsi,
Mən bir tənha gəmiyəm,
Gəldin,ürəyim hürkdü,
Ümidim şam kimi yandı

Sən qızıl günəşin öpüşü,
Mən uca dağların ovcuyam,
Sən ulduzların pıçiltısısan,
Mənsə lal bir gecəyəm.

Səndən asılı qalıbmış
Aşıqin hər bir şeyi.
Mən bir kəpənəyəm,
Sən bir yaşıl çəmənsən.

Sən mənim sabahımın dərmanı,
Mən sənənin şirin dünəninem.
Sən bir sərin gilavar,
Mən yanar bir sinəyəm.

Sən mənim ürəyimin sarı siminin,
Həm "şur"usan, "humayun"usan.
Mənə hamıdan yaxınsan,
Çox da indi burda deyilsən.

Əli Heydər Babayev Çiç karde

Az bəştı har otəşi ve petovəym, tı çiç karde?
Botono az ve sutim, tı ıse çımı dilı harde.

Xıdo bətı nə dil doşe, nə tı çımı ğədı zınə,
Çımı ağılı səo beka, nıznəme əv kovrə barde.

Vem detı mı ehənde dənırəsəyş, çiç botom az,
Az həni ə odəm nim ki, dılım, conım həni marde.

İ kərə bə insof boy tı, çı Xıdo tars bo bəştı con,
Bovə bıkə, ıştı har qəp bomı yolə ğəme, darde.

Əli bətı conış vote, tı con nıbiş, ço dışmen beşş?
Boçi ıştı ə piyə sifət bəçmı qoroş jıqo qarde?

Tərcüməsi: Neylədin

Mən sənənin hər oduna alovlandım, sən neylədin?
Alışıb, külə döndüm, heç bunu hiss etmədin.

Nə sənənin qəlbin varmış, nə bircə yol qədrim bildin,
Ağlımı aldın başdan, de, onu sən nə etlədin?

Çox sənə söylədim mən, nə edim ki, anlamadın,
Sən görəndeyləm ta, qəlbim, ruhum ölü mənim.

Bir dəfə insafa gəl, Tanrı xofu gəlsin sənə,
İnan ki, hər baxışın kəsilibdir mənə qənim.

Sənə can dedi Əli, niyə dönüb düşməndə oldun,
Niyə sevdalı üzün mənədən dönüb oldu qəmim?

"MƏLİSİ - ALƏM"

Xanəli Tolış

Salam, a dağlar
("Gəldim, a dağlar" şerinin müəllifi
Camal Lələzoəyə ithafı)

Gəldim ki, sığınam ətəklərinə,
Gəldim ki, söyləyim salam, a dağlar.
Gəldim qonaq olum pətəklərinə,
Uyuyub-qoynunda qalam, a dağlar.

Ziyarət eyləyim bulaqlarını,
Alım hər çeşməndən ilham, a dağlar.
Hörüm dəmirağac budaqlarını,
Çələng tək boynuma salam, a dağlar.

Gəldim İstisuda sərin su içəm,
Palıddan üstümdə qurula tağlar.
Çırmanıb dağ çayı Vileşdən keçəm,
Dincəlsin bir azca yorğun ayaqlar.

Sərin su, isti su sızır yanaşı,
Yamacda il boyu beləcə çağlar.
Günəşlə görüşər çalmalı başı,
Dərəsi şehlənər, qırov da bağlar.

İsti su içində ağac yamyaşıl,
Azıdır Talışda belə ocaqlar?!
Allahın eşqinə burda namaz qıl,
Sevincdən ürəyin kövrəlib ağlar.

Olubdur Vətənin əzmi, qüruru,
Dönübdür yenilməz qalama dağlar.
Qəlbimin güvvəsi, gözümün nuru,
Layiqdir İlahi salama dağlar.

26. 08. 2016.

MƏNİ BAĞIŞLA

İlahi, bax erkən solan yarpağa,
Qaşqabaq sallamış o cavan bağa.
Dodağı çatlamış ana torpağa,
Dumanı bağışla, çəni bağışla.

Hər zaman yurduna qayğı çəkənə,
Elləri nurlu bir yola çəkənə.
Zəhmətə qatlaşıb torpaq əkənə,
Sünbülü bağışla, dəni bağışla.

İlahi varlığın haqdı, əyandı,
Qəlbimdə bəndəlik hissini yandır!
Axı bir adın da Bağışlayandı,
Günahım çox olub, məni bağışla.

27. 08. 2016.

HAY BƏFOMANDƏ BANDON (Mahne)

Hay bəfomandə bandon,
Osmoni randə bandon.
Sor dorozı çe dilo,
Bəmənə handə bandon.

Kəmədə ovə çəşmon,
Vəhisti sofə çəşmon.
Bo odəmon coniro,
Vardədə şifo çəşmon.

Kiyon çıyo ovəştə?
Rizonı ıyo haştə.
İştə nomi səpeysə,
Tolişi nomi haştə.

Barzə "ləm-ləmə bandon",
Ro kardə dəmə bandon.
Dınyo bandon həməysə,
Reçinin çəmə bandon.

Tarıxo nomi mandə,
Deşmini çolı kandə.
Anqilimon bəyəndı,
Niğilə rişə ğandə.

Kanə Tolişə bandon,
Xəlğə dil-ojə bandon.
Xıdo tını oqəto,
Sorbəsor tojə, bandon.

31.08.2016

BOY BƏ TOLIŞ
(Əli Nasri ğəzinə)

Oqard bəştə rəği- rişə,
Ku nıbuy ə ovə- rijə.
Vinde pidə dıyo, vişə,
Eğand ıştə roy bə Toliş.
Boli, rəyrə boy bə Toliş.

In Biə honi, əv Haft honi,
Bəhə bijən bəştə conı.
Boy hakənə de mehmoni,
Biyə ruşnə- coy bə Toliş.
Boli, rəyrə boy bə Toliş.

Bandon çanə Qamo bəbe!
Çe har Qamo hamo bəbe.
Bə dil çiçon damo bəbe,
Məvə kulmə- moy bə Toliş.
Boli, rəyrə boy bə Toliş.

Bandon vılə kəmon bızın,
Şifo bıdə ləmon bızın.
Çəmə dardon- ğəmon bızın,
Bınə namə poy bə Toliş.
Boli, rəyrə boy bə Toliş.

Məbır vişon tumi, oqət,
Çıvrəy bumi bomı oqət.
Məmol, çımı nomi oqət,
Damedə şoy- şoy bə Toliş.
Boli, rəyrə boy bə Toliş.

Duston vıre çəşon səpey,
Barzə xolə bəşon səpe.
Məzın çıvrəy puton sə be,
Məvə deştə loy bə Toliş.
Boli, rəyrə boy bə Toliş.

Liki ətrə sefiş heste,
Çıvrəy limo, kiviş heste.
Har doy ıştə mivəş heste,
Məvo de hay-huy bə Toliş.
Boli, rəyrə boy bə Toliş.

Duston ıyo vardə duston,
Məzın hejo şore buston.
Həxe bivot bə turiston,
Məvə vavaz-voy bə Toliş.
Boli, rəyrə boy bə Toliş.

20.08. 2016.

Şələş qone, torsonedə,
Bəşdə tərəf fırsenedə.
Çanə ohil bıbomən az,
Tokış mını lorzenedə.

Bə tolişi ğandə bə,
Şıştə bə, oğandə bə.
İştən zorə milləte,
Çəşono eğandə bə.

Osyo dastore dınyo,
Kiyonış hore dınyo.
Məsədəni tolişi,
Hələ ki, kore dınyo.

Toliş korə pəsebən,
Paşməş bəyo vəsebən.
Fəğiri bəxtiş hitə,
Dustonış mionğəzebən.

Toliş bılındə band be,
Qətə koniş ovand be.
Kəş bəvədə xo be ki,
Co xəlqon xışavand be.

Bə Xıdo lovə kardə,
Qınoş be, tobə karde.
Yolə qınoş əve ki,
Har qəpi bovə karde.

Ki ki hərom hardə ni,
İştə royku qardə ni.
Toliş həxe bəçeyro,
Çiç kardeyden mardə ni.

Zıvonədəş nuyədi,
Bəy damedə şoyəti.
Bə tolişi sinn dodə,
Dılı sofi, soyəti.

Votedən name toliş,
Girinə ame toliş.
Dınyo dimo heyve bə,
Votedən kame toliş.

Kudurəti ov bıkə,
Tolişi bo, hov bıkə.
Toliş ariyon nəne,
Dəy rəftori sof bıkə.

Toliş dardon to bəkay,
İştə dili o bəkay.
Bəy pepuşoş divoni,
Di bəkarde, do bəkay.

Bo dustiyo bəbe poş,
Ədəni bey dılədoj.
Bızın toliş hitədə,
İ çəşış vi, i çəş oj.

Bıkəmon qəşt Tolişi,
Lankon, Lik, Rəşt- Tolişi.
Xosə vıron veyin, vey,
Çı Xıdo vəyşt Tolişe.

Xəlği nomən tolişe,
Vırəş - bumən Tolişe.
Bəçəy qeni diə bıkə,
Cinsış - tumən tolişe.

Tolişe- çəmə xəlğə,
Bitove, cəmə xəlğə.
Duste de har milləti,
Duste de həmə xəlğə.

Məvot sədəş kolo şe,
Tarixi əv molışe.
Yolə Xıdo ofəyə
İminə xəlğ - tolişe.

Nəvedə tam- tamijə,
Ha çəş bijən, ha mijə.
Toliş mo bə rujiku,
Ko kardədə həmişə.

Nə təşi, nə vəşiye,
Coniş sofe, xəşiye.
Çimbəçəton tolişon
Həzo soron bəjiye.

Hışkiyədə, tarədə,
Əmandini darədə.
İ ruj məxloq i bəbe,
Marzon bəşen aradə.

Ağlı- huşış sədəje,
Nun- nemikiş vədəje.
Lozim ni bəy co dədə,
Azərbaycon dədəje.

15.06. 2016

Həxi vindeyədə rohət bəkəson,
Dildə bə nomerdi nifrət bəkəson,
Türmədə bə həşi həsrət bəkəson,
Şimə Ğibonə id mübarək bıbu! ...

(Vuqar Həmati)

**Vuqar Həmati nivoştəşe,
azən bə ilhom omim**

Şimə Çıbonə id mübarək bıbu

Ğıbon niyyət bıkon, pay vardə kəson,
Bəştə kə dı baxşə şo bardə kəson,
Əncəx idə ruji qujd hardə kəson,
Şimə Çıbonə id mübarək bıbu!

Kosibonən, peçınonən şon ımruj,
Ərbobonən çı kosibon ton ımruj,
Mısilmonon lap deyəndı bon ımruj;
Şimə Çıbonə id mübarək bıbu!

Ərbobon, bəşmə sə mələk çamedə?
ımruj bəşmə dılən səxo omedə!
Hiç zındon, im səxo bəşmə damedə?!
Şimə Çıbonə id mübarək bıbu!

Orzu soybon, kiə otəşi qur bıkən,
Dı ruşinə kəon dilə nur bıkən,
İştə dili dı umdəvo pur bıkən;
Şimə Çıbonə id mübarək bıbu!

Bəmə ha sor baxşə omdə çı diku,
Lankoniku, Ostoroku, Lıkiku.
Masalljon, azən votdəm çı piku:
Şimə Ğibonə id mübarək bıbu!

Ğurbətədə ğəribəti kardə kəs,
Bo ğıboni bə qi bıqət qıləy pəs!
Az nivoşdəm, im sıxanon tı bıməs:
Şimə Ğibonə id mübarək bıbu!

12. 09. 2016.

**Bu mehe bubə
(mahne)**

Bu mehe bubə,
Arsonım ru bə!
Bu mehe bubə,
Çəşonım ku bə!

Im mivə siyoqıləy,
Lap iştı çəşon diləy!
Həsərim az bə çəşon,
Dılım bə ro pərişon!

Bəxtiyar Ruşin

Bu mehe bubə,
Dili səm lu bə!
Bu mehe bubə,
Məcnunən du bə!

Im do çımı həmdəmə,
Har xıçəş çımı ğəmə!
Tamarzum bəştı çəşon,
Boy bıqət çımı kəşon!

Bu mehe bubə,
Xəlğ omə hu bə!
Bu mehe bubə,
Çımı məhbubə!

İştı həsrəti kəşdəm,
Bə şəv, bə rujən vəşdəm!
İştı ə ğomrəl şəşon,
Boy, bəçımı dil dəşon!

Bu mehe bubə,
Arsonım ru bə!
Bu mehe bubə,
Çəşonım ku bə!

11. 09. 2016

Məzahir Bidar

Məzahir Bidar Veysəli zoə 1959-nə sori Lik rəyoni Ancəqəv diədə moəmo bə. Çı BDU Kitobxonəti fakültəj orıxınıyə, peşo iştə ixtisosij dəyiş kardə. Isə çı Liki rəyoni Boblə di məktəbədə tarix müəlimi ko kardedə.

Ərəb-fars zıvonon istiqamətədə 2 sorlığə kurs orıxnəşe. Mədrəsəş bə sə jə. İslomşünos, şəriət müəllimi, məllə həməən şaire. "Göz yumma kəndimin gözəlliyinə" nomədə şeeron kitabij çap bə.

Çəşon okə

Vəse hitiş çəşon okə,
Dı çoki tı boy ro bıke,
Ha ve bəhə, lüzi pürkə,
Nodon bəşəş, şükür nikaş.

Diyəkə, osmon niğile,
Əçəy vindəkəs ağıle,
Alimi ğıymət sağole,
Nabədə bəy zülm bıkaj.

Ki yol bıbo be müəllim,
Kole bəbe əçəy təlim,
Nıkardeş zəmini dilim,
Ha do bıbır, obod bıkaj.

Libos çı bədəni reçe,
Məhnə çı sıxani reçe,
Ağıl nıbo inson püçe,
Ha ğur bıboş libos takaj.

Zəhmət kəşdə votlandə Bidar,
Obod bıbo çəmə diyar,
Çoknəmon bəbe bəxtiyar,
Xıdo əqər komək nıkaj.

Məqard

Mor ha takə ranqinə lu,
Tıkındə, romdə iştə bu,
Nohəx bışo lap bənə ru,
Həx cü bıbo, çəyku məqard.

Zolım tətürə bızanqe,
Çəy sənəte tiyə ğande,
Nohəx dı həxi bə canqe,
Mətars, bə peşo oməqard.

Tı hağ məbi bənə neçi,
Məhə kələ, məhə ğuçi,
Bə yod biyə tələ ğıçı,
Hardəyı bəbe xunizard.

Məvot zolım jıqoy bəşe,
Məzlumonən ço bəvəşe,
İştı roysə bır bebəşe,
Nuni mahast, tı dəməvard.

Oğobıbi, tı fik bıdə,
Vaxt pəredə, umır şedə,
Bə nomerdi boy sırr mədə,
Bidar votlandə, çəyku bıqard.

Əv bəloye, əv dəvo ni

Nağafil tı bə ro məşi,
Fikdə bəştə piyəmoni.
Həxi bıməs, bəsə dəşi,
Hiç vaxt məbi çı imoni.

Şərab qıləy yolə bəloy,
Məvot şişəj ivjə boloy,
Ni bəneş tı çoknə pıloy,
Bə şişə ki, dast rosoni.

Bəy ğat məbi bəbeş nokə,
Əv hərəme, ha fü bıke,
Tı dəçəy zu sıxan məkə,
Əv dı ağıli düz əvoni.

Əv tını çı ağıli bəka,
İştı çaşi pürxun bəka,
Məvot noxəşi çok bəka,
Əv bəloye, əv dəvo ni.

Bidar votdə jıqo məkə,
Bıməs, məbi tı beməxə,
Mədə bəçəy dast tı yəxə,
Çəy ğandəkəs rost əbini.

Çaştə bə

Gin əbini diyon nomon,
Kitobədə nıviştə bə.
Yodo bəşe çəvon nomon,
Kiyə mandə, okıştə bə.

Kuçşon kardə, kanşon mandə,
Besoybin, asp, hanşon mandə,
Sük handəni, lonşon mandə,
Rivosiro əv çoştə bə.

Ümrış orıxnə diyədə,
Doş perosnə əy hiyədə,
Hiçən nıbo əv dümədə,
Ümiş hejo bə maştə bə.

Ni bəmande di bə peşo,
Ki pidəşni kuçkə bışo,
İqlə ımi bə sə dəşo,
Yolon ğəvonşon haştə bə.

İsə har ko bəhsə-bəhse,
Jı kəs bəmdə bəxtim nəse,
Bidar votdə vəse-vəse,
Ve kəs bə Boku çaştə bə.

Bızın çiçe

Mı bə Xıdo şükür kardəm,
Əy coş kardə bəmə ruzi.
Ağılış doə bə insoni,
Həmo bıke iştə ğuzi.

Veje piyə iştı xotı,
Peyğəmbəriş ğandə botı,
Bızın çiçe qıno, xəto,
Nıqno şallağ bəştı luzi.

Beşi dılıku bə nəve,
Boçiy ruje, boçiy şəve,
Rüşnə nomən nəvenəve,
Dı həxi tı bıbi rozi.

Ağıl bıbo iştı sərdar,
Şəytoni əv bəka çidar,
Həxi bıkaş daim şüar,
Bəzneş çı qıno faizi.

Pidə nıbo dılı toki,
Nımoj bıvot, boy bə rükü,
Bidar votdə bıke çoki,
Coni bədoş tı dı nozi.

Rafiq Murad

Muradov Rafiq Həsənəğə zoə (Rafiq Murad) 1952-nə sor dekabri 24-də Ostororəyon di Səkədə bə dınyo omə. 1970-nə sorədə oroxniyəşə Ostororəyon Şıvü di miyonə məktəb. 1980-nə sorədə Bokü Osınəro Texnikumış bə sə jə. Səvet hıküməti devrədə bəştə ixtisasi qora müxtəlif konədə ko kardəşe. Tolışi iyən tırki zıvononədə şeron nıvıştedə. "Astarə", "Tolışi sədo", "Nəbz" qəzetonədə, "Alov" iyən "Söz" jurnalonədə kali şeronış çap bə. "Astaranın ilk milli qəhrəmanı" kitobədə şeironkoş istifadə kardə bə.

RÜBAİYON

Ve odəmi hələ ağıl qatəni
Dınyo əviş çok-çokinə patəni.
Şədə əv bə piçi lülə pevono
Diə kardə ki, lülə heste şatə ni.

* * *

Az votənə hələ hiç kəs az bəni
Barz bılində, yolə bili ğaz bəni
Ki çı eli çeşiko ki, eqinyə
Nizim paç bə, tarixədə barz bəni.

* * *

Mivə vindəş mande-mande ho bedə
Ve kəs bəştə nohəxə ko şo bedə.
Şəxsi nızno nohəx çiçe, həx çiçe
Vallah əv çı qüşinə hə to bedə.

* * *

Devr dəqiş bə, sıxan bə sə niştəni
Ki votdə ki, sıxan odəm kıştəni.
Xəlxinə tı təhri bə sə bəvardeş
Vay bə rüji bevəc bedə iştəni.

Maştəko ta bə şevi az bənəvem bəştı qora,
Dışkəstim, çok bıbum, az çok bəbəm bəştı qora.

Az işti həsrətədəm, boy minı bıməs Leylim
Qədəbim az Qeys əbim, Məcnuno bəm bəştı qora.

Hicrədə beedəsə az, im dilim ki, mande dəti
Hanədən bə bandi tık az pebəşəm bəştı qora.

Obedə vil-vənəşə əvəsori nişnə dodə
Bonə bə sıə vilitək az obedəm bəştı qora.

Bə çımı bın eşği tı ğəstədə bınton bıvotoş
Bızın ki, hiç sırım ni az bəbəmem bəştı qora.

Şev bedə astovanən eşğiko bə behs beşeden
Bə çı cür behs eşşəmon, az bebəşəm bəştı qora.

Rafiqim, şair nəbim, beçmı bın koy beş tı səbəb
İştiko şeri-ğəzal bənıvıştem bəştı qora.

.İştı ğələm ğızile (Bə Əhəd Moxtari)

Az handedəm işti "Dili ğısməti",
Omütedəm tolşiadə şeriyəti.
Zındəm işti hınə, işti ğıryəti,
Rafiq Murad işti tonə əğilə
İştı ğələm ğızilebən, ğızile.

Eçindəş, bo kardəş xəyri bə şəri
, Aşğım az bəştı nıvıştə şeri.
Bə yod vardəş çəmə süə moy, süə zeri
İştı sinə püre, sıxanı bole,
İştı ğələm ğızilebən ğızile.

Nıvıştedəş çı Arçoni honiko,
Sehbət kardəş bılılıko, vılıko.
Bekardədəş tıe tı çımı dılıko
Ki bə xoş ni, çəy dil düz ni, dəğılə,
İştı ğələm ğızıləbən ğızılə.

Xəbə dodəş Ostoroko, Boküko
Haco vıtdəş zerənıko, loküko,
Kəmənd ğandəş de çı bandi tıkiko
Şerən bıbü, ım ve şınə nəğılə,
İştı ğələm ğızıləbən, ğızılə.

Zülfüqari tərif karde-karde tı
Bə kanə rü tojə ovəyz varde tı.
Çımı səyko çımı ağılı barde tı
İştı tonə, bızın, bılılən lole,
İştı ğələm ğızıləbən ğızılə.

Az şair nim, şairtəbiət odəmim,
Bə üstodi votəy hələ mıhtocim.
İştı şeron bəmi həbin, məlhəmin
Əvə vıtdəm, Əhəd çəmə bılılə,
Əhəd Moxtar, ıştı ğələm ğızılə.

Molon mardən bə vəşyənı

Navko əbiy kəvşən, zəmi
Əbiy bicor, qandımə hi.
Mol çardəyro hi mandəni
Molon mardən bə vəşyənı.

İ qələ qo dəbastə bə,
Hi qatə bə, ro bastə bə,
Bicor, məzə qırd bastə bə,
Molon mardən bə vəşyənı.

İ rüj külok, i rüj həşi,
Bə kino, bə vəyə məşi.
Ərzə bıdə koyko beşi
Molon mardən bə vəşyənı.

Eli sıxan düz bəbe

Dədə-bobon vıtdən cüko ov şəbü
Əv ğanune hıkmən bəpiəy əv bıbü,
Vındə bəni kül yol bıbü do bıbü
Eli sıxan əvvəl-oxo düz bəbe.

Süfi Roşan əvotiy əv Lovəyn ne
Əvrə ove, ovi məkon Ovəyne,
Ovə ambo ovəynəy çı Lovəyni
Eli sıxan əvvəl-oxo düz bəbe.

Yolon vıtdən Arçonəsə mırdovbe,
Ləpəqıneko bə Qəzəndaşt ovbe.
Hənien dıyo ov rost bedə bə sape
Eli sıxan əvvəl-oxo düz bəbe.

Bı sıxanon isbot bedən kardə kon
Piyodə əşin çı Səkiko bə Lankon,
Rafiq, vındən bonə ğədimi har kon
Eli sıxan əvvəl-oxo düz bəbe.

Özünə yaxşıyam söyləyənlərə

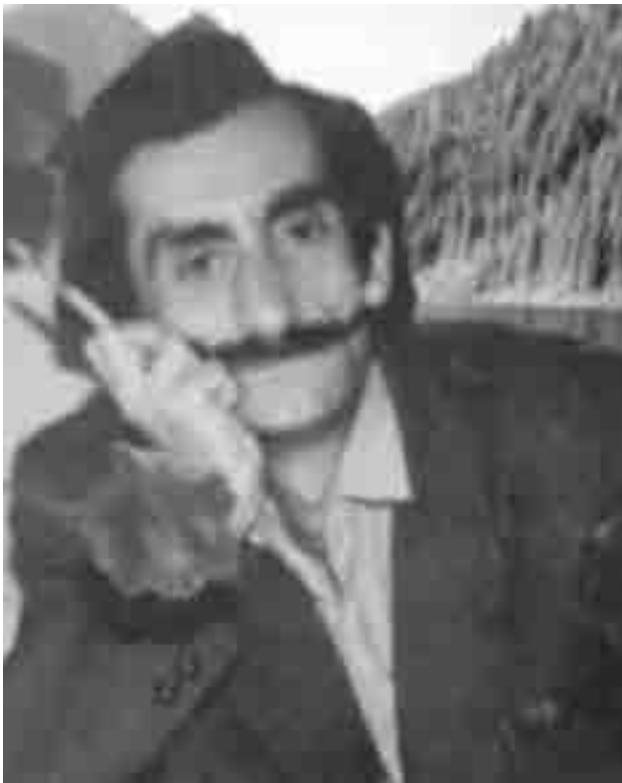
Aprelin birində, bir yaz günündə
Məqbuldur yalanın saysız hesabı.
İlin əvvəlində, ya il ərzində
Gətirmək olarmı dilə yalanı.

Dinib-danışanda fikir ver sözə,
Hər sözün mənası öz içindədir.
Baxma fitnəkarda gülümsər üzə,
Əməl sandıqçası göz içindədir.

Yaxşıyam deyibən yüz don geyənin,
Görəsən məsləki nədəndir bəlli?
Yolundan çıxıban min yol gedənin,
Görəsən nəyimi bizə təsəlli?

Pis olub yaxşıyam söyləyənlərin
Üstünü bir zaman duman, çən alar.
İnsanın xislətin Yaradan bilər,
Naqislik edənlər onsuz alçalar.

Rafiq, gəl yaxşını axtarma burda
Yaxşılar yaxşısı o, Sübhan Allah.
Çətine düşəndə, olanda darda
İmdada yetişən Allahdır, vallah.

İbrahimxəlil Fərziyev

Fərziyev İbrahimxəlil Sovğəti zoə 1956-nə sorədə Ostorə rəyonı Kijəbə ğəsəbə Bürzıband diədə moəko bə. 1979-nə sorədə bə isətinə N. Tusi nom ADPI-i filoloqiye fakultə ğəbul bə, 1984-nə sorədə əvrəş oroxniyə. Ostorə rəyonı Şımrıt iyən Bürzıband di miyonə məktəbonədə Azərbaycanı zıvon iyən ədəbiyyat müəllimi ko kardəşe. Isət ko kardədə Deqədi di əsosə məktəbədə zıvon iyən ədəbiyyat müəllimi. Tolışi iyən tırki zıvonədə əsəron nıvıştedə. "Yerə dəyməz kürəyimiz" nomədə tırkə zıvonədə çap bə iqlə kitobi müəllife. Kali əsəronış müxtəlif qəzet, jurnal, almanax və kitobonədə çap bə.

Vətən

Vətən - çəmə kəşə nəfəs,
Vətən - çəmə dili həvəs.
Vətən - çəmə şeron zizə,
Dədə - bobon lınqə rizə,
canqə rizə.

Xunon sıə ranqə rizə!
Vətən - çəmə həmə, bitov,
Sutemoni əşandə ov,
Vətən-çə əmə mardə vaxti,
dənşandə ov!..

Küçiş ba

Ha dəkırın çəy siyo əbo dümənə,
İsqəndəri-Zülqərneyni çiçiş ba?
Əvən cürü əjdəhoye - qəviş oj,
Hırsış eba, pəlanqış ha, neçiş ba!

Nə davləti tamə bəkay, nə puli,
İ qəz kəfən çəmə paye, ha boli!
Dəqatoşən lınqə bə sə ğızılı,
Lüçiş vardə, bəyndeş ijən lüçiş ba!

Həmə dili səysə aspi tojnədə,
Çəmə xuni sinəko petojnədə.
İxtor çəye, qılə-qılə vijnədə
İbrahimış esındını, küçiş ba!

Tınən qıləy kinəbiş

Tınən qıləy kinəbiş,
bə har kəsi şin əbiş,
Çımı vəyko perəxəyş,
co bilbili lonə beş.

Tınən qıləy kinəbiş,
pəydonıbə donəbiş,
Bəçmı aşı enoməyş,
co ğəzəni donə beş.

Tınən qıləy kinəbiş
haftə-haftə qin əbiş,
Hiçki tıko nəparsiy,
kovrə şəbiş, kinəbiş?

Tınən qıləy kinəbiş,
bəxtikom eqınyə beş,
Ha bınəvom, qino beş,
Qırdə beş, itonə beş.

Tınən qıləy kinəbiş,
berdəmədə "divnə" beş,
Az be ışı dədə bem,
tı be çımı nənə beş!

Cığəynə təcnis

Bı otəşi həmro bıbi, boy, bərəs,
Aşığə düst, sinəm ijən vəş qate.
Az aşığim vəş qate,
Dılım cız-cız vəş qate.
Sazi ehaşt sinəko,
Tınən omüt vəş qate!
Sxanədə kol beməşi, boy bərəs,
Bəxti avəm beşi, həşi vəş qate.

Qıləy huri mijanko noz dəhaştə,
Sinədəş çı vəşti mivon ehaştə.
Az aşığim ehaştə
Mijankoş mı ehaştə.
Ha dəğədə ğıbonim
Məqəm mıkış he haştə?
Jıqom zınə hicron mını ohaştə,
Mı və oka, əy kom tərəf vəş qate?

Bıvot dardış dıyo təki niğil bə,
Telə ahış zıvonisə niğil bə!
Az aşığim niğil bə,
Anqivin bə, niğil bə.
Be çəy oxo çiç bıkəm,
Im həsədon niğilbə?
Bıməso ki, İbrahimən niğil bə,
Xəy nibədo çəy bəvədə vəş qate.

Bəşməş rost vote

İnson se rüj dınyo dimi ğonəğə,
Əməlonış bəpi həmə çok bıbo!
Oxoy çəmə səşəy bənışt Əzroyil,
Qıno məkə, imon bəpi pok bıbo!

İştən bıkəyş ışı qıvon-sıviki,
Zəhmət mədə düşonko bə mələki!
Ğironədə jıqoy Xıdo ayə ki,
"Xışmım veye, bandə dilətok bıbo!"

Ofəyəşe dilrəvişə xanımon,
Lükov ebən xosə-xosə cıvonon?
Bardən əvon piəmerdə beimonon,
Xıdo bəpi bəvon ğəzəbnok bıbo!

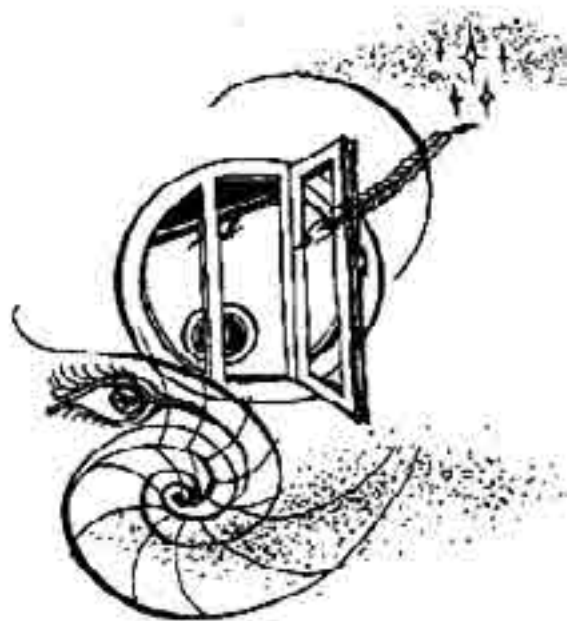
Peğobəri:-Bıkan yəndı püst vote?
Ya insonış bə insoni düst vote?
İbrahimən bəşe, bəşməş rost vote,
Xokikoy bə, xokış təbərık bıbo!

Zil yerində bəmi var (Qoşayarpaq qoşma)

Bu nə gözəl pəridir, seven qəlbi əridir,
Günəş desəm yeridir, işvəli çəm- xəmi var.
Gah qəlbimi dağ edir, gah da yıxıb dağdır,
Gözümə göz dağdır, Əzrayıl görkəmi var...

Dilindən qopan kəlmə, dedi:- yaxına gəlmə,
Məni öz tayın bilmə, əbəs dərdimdən ölmə!..-
Söküldüm ilmə- ilmə, dedi:- yanıb tökülmə!..-
Üzüb baş vurdum qəmə, bildim ki, həmdəmi var...

İbrahim çəkdi ağı:- viran qalsın yar bağı!..-
Eşqim kədər dustağı, könlüm kədər yığnağı.
Necə çəkim bu dağı?.. Dedim "Qoşayarpağ"ı,
Qaçdı yarı dodağı:- zil yerində bəmi var!

Pərviz Həkimov

Omeən zındənim

Az iştı çəşədə dı tilə arsim,
Tı çımı dilədə nəhənqə dıyoş,
Az iştı dimiko jıqnə nəparzım,
Tı çımı kainat, tı çımı dınyoş.

İ tilə həsrəto sərxoşım, dəmim,
Zəminim tokiye, osmünim avin.
Az iştı jimoni ve telə təmim,
Tı çımı zəmoni şinə anqivin.

Tı çımı sıxanon zümandə mənə,
Az iştı zəifə sədom, pəvandım.
Vaxtı bə düm bıdam, ya bıdam bə na?
Həsərəti tanqədə ebem, dəmandım.

Tı çımı əvəsor, az iştı vaylo,
Mı iyo dəmandəm, tı mandəş əyo,
Omeən zındənim hiç bəştı paylo,
Co kəsi vəyüş tı, co kəsi vəyü...

Rüjberüj zandədə, dilbər, telə dardım, dardım!
Çı cürə gəşənqəti hest tıko, mardım, mardım!

Az qılə aşığı-punhan, tı qılə naainsəf,
Oqıləm iştı tınbıko, həni qardım, qardım!

Kıve bəs nəğmanədəm havzə çimən, şesti rüf?
Perüsəm fəslı-pozo, çand sore zardım, zardım!

Nə umid mardə, nəən zəhməti ziizəə karde,
Vəsletı hicrani düz mıynədə pardım, pardım!

Ebardə Pərvizi im gəyğö, nomiş əjdəhoy,
Az iştı dardıro isət çökə hardım, hardım!

Handədə bilbil, azən dardinə bə çüş mandəm,
Hay Xıdo, im çı bəxtə, az bə çökne rüj mandəm!

Nə çok bedəm, nə mardedəm, ime zillət, zillət,
Bə şımşı qardədə de astədəm im doj, mandəm!

Nə zəmine, nə osmune çımı unvan, ey caan,
İqlə gurt eşği meyko çand sore sərxoş mandəm.

Rəsə dəryaa beçımı paylo, təse hanqoome,
Ləpanış qürə emandə, omən bə cuş, mandəm.

Pərviza, insonə bandəko bəfo çəş kardəş?
Bijən bə behri-eşği sə, məvot behüş mandəm.

Həni doğ kardədə dilbər mını, ya Rəb, ya Rəb!
Bə komək boy, sədo kardəm tını, ya Rəb, ya Rəb!

Votedə kardəm hənək, dil bəti gət band əbı ni,
Ço bə yod vardedəni bes dini, ya Rəb, ya Rəb?!

Çəşoniş düz bənə şımşiy, ciqərim kardədə hil,
Şökə hınqıftı tı im dardini, ya Rəb, ya Rəb!

Bilbili nəğmə bedəm, bəyro bə bandon pəredəm,
Zolime, hiç mı bovə kardəni, ya Rəb, ya Rəb!

Cı cürə yod bekəm ə kaffe, rüjim rüj ni çımı,
Pərviz im savdoko hiç qardəni, ya Rəb, ya Rəb!

03.04.1979-nə sori çı Liki rəyonı Mondiqo diyədə moəo bə. Lankoni Kaqaloni məktəbi 1-nə sinifiş orixiniyə. Peşo Liki Mondiqo di miyonə məktəbədə (1985-1996) iştə təhsiliş dəvom kardə. 1997-1999-nə soronədə sərbozəti kardəşe.

Tırki iyən tolişi zivonədə şeeron niviştədə. Çəy niviştəyon "Tolişon sədo" rüjnomədə, "Aləm" jurnalədə dərc bən.

Xizonsoybe. 2 kinə, 1 zoə hestişe.

Ə rujim konco mande,
Roonim kuye, bande.
Ğəhəri mınış ğande,
Qıləy osyə otəşim.
Az bəqəm xəşim?.

Im dınyo zülmi xonə.
Petove nime hınə.
Dılım cı ğəmi lonə.
Həmməy dardi bıqəşim.
Az bəqəm xəşim?

Quş bıdə RUFƏT, bəmi,
Əhvolim yavəy cımı.
Ve i-dı məkə demı,
Poysə bə mardə ləşim.
Az bəqəm xəşim?

Votme, votişe

Votme: Cəşon boci ənnə recine?
Votje: Qüdrəti soyb yolə xıdoye.
Votme: Sədo boci ənnədə şine?
Votje: Bandi voye, əv giləvoye.

Votme: Detı bəşem bə dınyo oxoy.
Vəse ənə bəmi əzobono doy.
Votme: Bəcmı eşği cəvob bıdə, boy,
Votje: Cic bə ənə tadimon coye?

Votme: Az sıvoy tı, hic ki vindənim,
Az qıləy bılbilim, betı handənim.
Ha zolım, betı az mande zındənim,
Votje: Gısmətiku roonmon coye.

Votme: Siyo cəşi, bəvi aşığim,
Bəmi con bivotə qəvi aşığim.
Tini mehmon bıqə şəvi aşığim,
Votje: Şəvi mehmon ovşüme, coye.

Votme: Deştı eşqi dilim vəşədə.
Ti nıbuş, jo bızın, həşim eşədə.
Eşği dasto aşığ cicon kəşədə,
Votje: Jıqo zındəş, hostone koye?

Baxşiyev RUFƏT Səlimxani zoə

Votme: Yodo bekay zındənim tını,
Dilədem cımı tov mandəni həni.
Şəvi mehmon bıbi, şo bıqə mni,
Votje: İştı votəy məşüqi roye.

Votme: Cicən votlandəm, rozi bedəniş,
Ha zolım, tı, cımı holi vindəniş?
Mı cı conı qınım, nozi qındəniş,
Votje: Yo noz nıkə, əv, coknə yoye?

Votme: Həni vəste, bəmi noz məkə,
İştə dili siri bomıno okə.
"Ha" bivot, RUFƏTİ, tı, boy, şo bıqə,
Votje: Cımı conış, dilmon i poye.

Şedəm

Bə dınyo çəş okayku dənımandə,
Dəro qınyəm, oxoy nıbə ro şedəm.
Şəvi iştə zılmo çıxoş oğandə,
İqlə umim qətə dastdə ço, şedəm.

Bomı siyo zindone im dınyoən,
Hiç nıznəme, çoknə bedə tovsonən.
Jiy dırozi həmroy demı zımsonən.
Siyovındə conı sardə vo, şedəm.

Rukə iştə çəşi ruşnə ço bəbe.
Millətiro xeyəmandə ro bəbe.
Ya Rəb, kenə im millətım şo bəbe,
Dilədem qonə dard, ğıbo ğo, şedəm?!

De ah nolə zəmin zəfo sute tı.
Dilonədə ğəmo ğələ dute ti.
RUFƏT, bənə Əli Nasiri vote tı:
Milləti dard çı amonsəm bo şedəm.

Fuad Mondiqovij

Əliyev Fuad Fərəməzi zoə 20 dekabr 1977-nə sorədə Liki rəyonı Mondiqo diədə bə dınyo çaş okardəşe. Azərbaycan Texniki Universiteti Nəqliyati Təşkil fakultə orixınıyəşe. Fuad Mondiqovij 1996-1999-nə soronədə canq şə əraziyonədə, Füzuli rəyonədə sərbozəti kardəşe. Mühəndis ko kardedə.

Xızonsoybe, 2 avlodi pəyə.

Şinə bo

Məqinən tolişi bə, nərə zoon,
Çımı conən ğırbon bibu bə boon.
Bıdənən dastbədast, bıken ve koon,
Nıqardo səyku siyo ço, şinə bo.
Mənəvən yəndıku hiç co, şinə bo.

Coni ğırbon bıkenən bəştə eli,
Məçinən co boğədə kaştə vili.
Pü bıken bo vəşero bəştə zili,
Məkənən iyəndi ğo, şinə bo.
Mənəvən yəndıku hiç co, şinə bo.

Maç bıken iştə zəmini, şo bıbən,
Ehaştən yolə xol, xıçə, do bıbən.
Bıməsən şoy-şoyə xəbon, şo bıbən,
Bışənən de həxi şə ro, şinə bo.
Mənəvən yəndıku hiç co, şinə bo.

Bijənən bəştə kuli qonə şələ.
Mədənən iştə nuni hiç bə külə.
Vamədən şəytoni aspi bə dılə,
Bıbu bəşmə komək Xıdo, şinə bo.
Mənəvən yəndıku hiç co, şinə bo.

Zəmon həmun zəmon ni

Şinə Xıdo, çiç bedə bı milləti,
Səj evə jə, kəşdə hejo zilləti.
Ço kardədon bo har çiro kıvləti
Kam bıhitən, zəmon həmun zəmon ni?!

Rüj bə rüji anqıl karde, dəvoni,
Soyb bımandən bəşdə moə zıvoni.
Im jə həvo, oxo çəmə həvo ni,
Kam bıhitən, zəmon həmun zəmon ni.

Fələk omə qətəje çı kəy bə qəv,
Boməro əv, kandedə bə dızdi ğəv.
Mahaşdəmon ruşnə dınyo bıke şəv,
Kam bıhitən zəmon həmun zəmon ni.

Əməlonmon bibu pok.

Sıftə de xoşi riyə,
Həsən, vəvu, iyə,
Peşo gandedən tiyə,
Rışdedəni çəə çok,
Əməlonmon bibu pok.

Əvən moəy, imən mo,
Diyə məkən bəvon co,
Çoknə bedəki im ko,
Həsı bevəc, moə cok?
Əməlonmon bibu pok.

Love kardən bə Xıdo,
Kinə ne, zoə bıdo,
Çoknə koye ha dodo,
Kinə yavəy, zoə çok?

Əməlonmon bıbu pok.
Nıqınə yurdisə vo,
Kinə pekardədə ço,
Bıbənən dı yəndı to,
Xıdo baxşij doə çok,
Əməlonmon bıbu pok.

Xıdo doydə gısməti,
Kı rə şedə, kiən di,
Dınyoku bedənin si,
Ki bevəc, ki noə çok,
Əməlonmon bıbu pok.

Sin-sinisə omedə,
Dılmon sutdə, puç bedə,
Har şe çı dasto şedə,
Yavəon edoə çok,
Əməlonmon bıbu pok.

Bə şəytonı məbən to,
Dəməqınən bəçəy po,
Məbən bəçe aspi bo,
Çok peənişd,evoə çok,
Əməlonmon bıbu pok.

Tamə çəmə səj harde,
Çəmə roy oxoy qarde,
Im dınyo bomə parde,
Dənıvarde voə çok,
Əməlonmon bıbu pok.

Çiç yavəye, çiç çoke,
Dınyo boməro toke,
Çəmə oxoymon xoke,
Çoki, bıke poə çok,
Əməlonmon bıbu çok.

Sədrəddin Qurbanov

Sədrəddin Məhrəmi zoə Qurbanov 1954-ci sori çı Lankoni rayoni Cil diədə bə dınyo omə. Əv, alim-virusoloqe, dosente, çı Rusiyə TEA professore. Mıyyən soronədə çı V. Axundovi nomədəki Milli ET Tibbi Profilaktikə İstitutədə, S.İmaməliyevi nomədəki Respublika Taun Əleyhi Stansiyada (İstituti statusı ş hıse) virusoloji şöbə, virusoloji ləboratoriyə müdür vəzifonədəş ko kardə. 1994-2006-ci soronədə eyni vəxtədə (dı sahəti hesobi) "Bakı Asiya Universiteti", "Müstəqil Azərbaycan Universiteti" ijən "Xəzər Universiteti" tibbi fakültonədə bənə dosenti pedaqoji fəoliyyətiş nuşon doə. S. Qurbanov çı 2 kitobi, 4 kitobçə, 60-ən bə pe elmi, elmi-metodiki iyən elmi-populyar əsəron, 2 patentinə icadi müəllife. Amerikə Devlət Departamenti Dr. Qurbanoviş 2001-ci sori Bokuədə dı müsabiqə ro vijnəşbe və əviş 2002-2003-ci soronədə 12 manqə bə "Cekson Devlət Universiteti" (ştat Mississippi, ABŞ) çı ali məktəb müəllimon təkmilləşmə kursoniş

vığandəbe. Dr. Qurbanovi im kursoniş dı movəffəğiyətı sə kardə və movafiğ sertifikatoniş sə. Əv, həmən çı aforizmon, fəlsəfə, poeziya iyən folklori həvəskoye. 2008-ci sorədə çəy “Aforizmlər, fəlsəfi və bədii düşüncələr” nomədə kitobı (Bakı, “Təbib” nəşriyyatı 2008, 281 səh.) çı çapo beşə.

LAYLAYON

Bətı inə şıt dome,
Bətı şinə şıt dome,
Bihit balə ənə ki,
İştı piə çı ko ome.
Qədə baləm, ha laylay,
Dədə baləm, ha laylay!

Laylay votlandəm məbəm, tı,
Məşi bə zil, bə bəm, tı,
Bəhə, bihit yol bibi,
Nıznoş hiç dard, hiç ğəm, tı.
Laylay, kijə, ha laylay,
Vikə mijə, ha laylay.

Çəmə boği viliş, tı,
Çə boği bilbiliş, tı,
Balə ğəndisən şine,
Çımı ciqər, diliş tı.
Şinə baləm, ha laylay,
Kinə baləm, ha laylay.

Şoh bibuş, taxtı bibu,
Taxtədə bəxtı bibu.
Perəsoş vəyonədə,
Raxs karde vaxtı bibu.
Laylay, kijəm, ha laylay,
Bihit ijən, ha laylay.

Kinə, tı, çı ğəşənqiş?!

Kinə, tı çı ğəşənqiş?
Jığo bızın fişənqiş!
Çımı çəşon ku karde,
Kanə yarə lu karde.
Tınım navko vindəbe,
İştı xəyol dildəbe...
Kinə, tı çı rə yol biş?
Rəsə sefiş, ne, kol niş!

İştə məktəb sə kardə,
Vəyuə olət təkardə.
Olət bəti damedə,
Nadə tovson omedə.
Ve vırondə az nəvim,
Omim bəti aşığ bim.
Vindəm be tı rujim ni,
Nə ovım, nə ruzim ni.
Məhneş çımı jimoni,
Yoddə oğət imoni.
Boy əmə i bıbəmon,
İ so, i hi bıbəmon.
Bəştı sə az bəqardem,
Botı har şe bəvardem.
İştə dili niyo məkə,
Çımı bəxti siyo məkə.
Ğıbon bəbəm bə çəşi,
Çımı dildə bəməşi.
Kinə, tı çı ğəşənqiş?
Joğo bızın fişənqiş!
Fişənq bəmi lozim ni,
Bomı lampə tı bibi,
Bo Sədi* çırağ bibi.

Nəvuzə id omyədə...

Ətrof kavu təkandə,
Vənəşə bu emandə,
Pərisqile şer handə,
Nəvuzə id omyədə,
Əzizə id omyədə.

Qıtı kardə xıçə, do,
Har kəs kaştə iştə so,
Zəhmət kəşdə, kardə ko,
Nəvuzə id omyədə,
Əzizə id omyədə.

Olivedə leğ, pizə,
Xıçon okardən zizə,
Şıt ekardən bə dizə,
Nəvuzə id omyədə,
Əzizə id omyədə.

Çı lozime cələ, tor?
Kuç kardedən kuəziq, şor,
Beşdən bə dim kuəlor, mor,
Nəvuzə id omyədə,

Əzizə id omyədə.

Niədə most du bedə,
İdə moğnə lu bedə
Har kəsi tan nu bedə
Nəvuzə id omyədə,
Əzizə id omyədə.

İdə xonçə yol bedə,
Viz, fındıxış bol bedə,
Əğlon tikəy yol bedən,
Nəvuzə id omyədə,
Əzizə id omyədə.

Ki bə ki kışti ğandə,
Ki bı ki mahne handə
Ki çı ki qonəğ mandə,
Nəvuzə id omyədə,
Əzizə id omyədə.

Xavlo, bişi, zerəni,
Çı qandımı səməni.
Şo kardədən əməni,
Sədi* bə di omyədə,
Nəvuzə id omyədə,
Əzizə id omyədə.

Odəm heste

Odəm heste zumande,
Bə har xəy-şər bəmande.
Yoli paylo əv lole,
Moə şıt bəy həlölə.
Çıçı bıpyo, əvotni
Ki, “bəmıku ə şe ni”.
Dust ğədri ve bəzne,
Çı dışmeni əv qəzne.
Kəvşəni merd, kəy merde,
Ve qoçəğə, ve mərde.
Bə fəğiron dast qətdə,
Ve ko kardə, kam hıtdə.
Hiç iştəni peəkrın ni,
Xəlxi moli “əkrın ni”.
Nişte qıləy məclisdə,
İştə vırə çok zındə.
Ləzəte çı məclisi,
Əv təvən ni bənə si.
Əhvət ni əv milləti,

Bə vəzifə, davləti.
Dılış təmiz, səş poke,
Kuməş çoke, kəş çoke.
Berdəm tı bəy ğonəğ biş,
Huç, norozi əbı niş!
Bəhaş kijə-kəbobi,
Bəkaş iştə səvobi.
Dı kiş ki, nun poə karde,
Yoddəş bəbe ta marde.
Əncəx çəy çokim məsə,
Ğəssəm hardən bəçəy sə...
Çə merdi nom Bayrame,
Davidən bəy məhrəme!

Çoke

Be məhəbbət hiç kəs, hiç vəxt nımando,
Dıl çı eşği yolə kə bıbu çoke.
Dustiəti bıdə haco bımando,
Dışmenəti təmom sə bıbu çoke.

İnsoni zoə bəpe ağılmand bıbu,
Bəştə eli ərxə bıbu, band bıbu.
Bəçəy sədo lozim beyəsə vanq bıdo,
Haco pələnq bıbu, hə nıbu çoke.

Hurmətinə odəm bəkəşe zəhmət,
Əqın ni bəy hiç vaxt təhnə və təhmət
Mardyəse bəvoten: “ve-ve bəy rəhmət”!
Har kəs zirək bıbu - lə nıbu çoke.

Dıl bısuto – çəş dı arsi pur bəbe,
Emə arson təmiz bəben, dur bəben.
Dardon hestin, dıldə qıləy sır bəben,
Dili dardon həmmə sə bıbun çoke.

İ ruj bə ki tı biş dılədə aşığ,
Botıro əv bəbe çı həşi işiğ.
Şin bome çəy sıxan, əçəy danışığ,
İştı daynə bəyro rə bışu çoke.

Odəm heste əçəy çokə bəxt heste,
Ki kosibe, çiki yolə taxt heste.
Sədi* vıtdə - har şe iştə vaxt heste,
Si yaşədə har merd “pə” bıbu çoke.

* Sədi – Sədrəddin

Əli Heydər Babayev

Babayev Əli Heydər 10 iyun 1962-nə sorədə Lankoni Biləsə diədə moəmo bə. 1981-1983-nə soronədə Sovet orduədə tam hərbi xıdmətədə bə. 1989-nə sorədə Azərbaycan Devlet Pedaqoji İnstitutu coğrafiya fakültə orıxınıyəşe. Bə poeziyə miyonə məktəbi 6-7-nə sinifonədə handeyədə bino kardəşe. İminə şeeronış Lankoni mətbu orqan bə "Leninci " rüjnomədə, hələ 9-nə sinifədə handeyədə dərc olunmuşdur. Peşo "Ulduz" jurnalədə, "Ədəbiyyat və İncəsənət", "Azərbaycan gəncləri", "Sovet Kəndi", "Kommunist", "Yeni yol", "Zaman və cəmiyyət", "Azərbaycan müəllimləri" rüjnomonədə mütəmadi dərc bə. Bəçəy 20-sə ve şeeron mahne iyən muğamon handə bedən. 5 qılə kitabı müəllife. "Avrasiya şairləri antologiyasında" və "Zərif beytlər" almanaxonədə çap bə.

Bokuədə jiyədə və miyonə məktəbədə coğrafiyə müəlimi ko kardədə.

Xızonsoybe, 4 kinə, 1 zoə, 6 nəvə hestışe.

Çəmə Vətən ve ğəşənqe.

Dınyodə ve ulkə heste,
Ha ulkə bə qıləy ranqe
Xıdo ımreş vəşt ofəyə,
Çəmə Vətən ve ğəşənqe.

Barzə bandon, kavuə həmon,
Honi ovon dardi damon.
Boy bə ivrə bıvotəmon,
Çəmə Vətən ve ğəşənqe.

İ tonış kavuə dıyo,
Təbiətı cıvonə vəyu,
Çıçı pidə heste iyo.
Çəmə Vətən ve ğəşənqe.

Əçəy ğədi, boy, bıznəmon,
Zəlil bibu bıdə deşmon,
Yad, nomerdon bəben pəşmon,
Çəmə Vətən ve ğəşənqe.

Dınyo çokə dınyoye.

Bə həyati düz diyəkə,
Dardi, ğəmi yodo bekə,
Çı dınyoku qırəy məkə,
Dınyo çokə dınyoye.

Çıç lozime doşe bəmə,
Çı osmoni həşi bəmə.
Çıç rəsdəni oxo çəmə?
Dınyo çokə dınyoye.

Əv nənəyə, əmə əsqər,
Əçəy bandon çəmə sənqər,
Nomerd, yaltəğ nıbu əgər,
Dınyo çokə dınyoye.

İnsonon, bə düzi boən,
Dı yəndı con-cigər bəben.
Hiç vaxt yodo beməkənən,
Dınyo çokə dınyoye.

Şimə Ğibonə id mübarək bıbu!

Həxi vindeyədə rohət bəkəson,
Dıldə bə nomerdi nifrət bəkəson,
Türmədə bə həşi həsrət bəkəson,
Şimə Ğibonə id mübarək bıbu!

Kam nibəben şimə ğəmon, oçınon,
Sə nibəben, rüjo bə şəv bıçınon.
Küçə zori dınyo soybon, piyəçınon,
Şimə Ğibonə id mübarək bıbu!

Beşimə omedən, dəvardən idon,
Bo vətəni ğıbon beon, şəhidon,
Ey vəşti sakınon, həxi şöhidon,
Şimə Ğibonə id mübarək bıbu!

Iştı balə bome i rüj, fik məkə,
Obəqarde iştı tonon, bəştə kə,
Ay besoybə moə, bexıvandə pə,
Şimə Ğibonə id mübarək bıbu!

Iştə ehtiyoti hejo oğətən,
Hejo iştə səon sape bığətən,
Ey çımı mo zıvon, ey yolə vətən,
Şimə Ğibonə id mübarək bıbu!

Bəyəndı bıvotən, şimə, hejo con.
Şiməku co bıbun aləmi dardon.
Ay çımı azizə, şinə tolışon,
Şimə Ğibonə id mübarək bıbu!

Jiyedəon de ğürbətı mınnəti,
Tov vardəon bə vətəni həsrəti,
Bıjiyən hejo de eşğ-məhəbbəti,
Şimə Ğibonə id mübarək bıbu!

Oqard, çımı balə, oqard bə vətən

Az iştı pəm, çımı şinə con tınış,
Tı tolışış, çı bandonsə qon tınış.
Az pi bedəm, oxo, çımı son tınış,
Tikəy di boş, nə az bəbəm, nə vətən!
Oqard, çımı balə, oqard bə vətən!

Vüqar Həmatı

Çı vətəni dardi bəştə boəkə,
Hejo dılo bastə bedə bəştə kə.
Xəbə bıstən, osə bığand, diyəkə,
Səloməte ya xərobə bə vətən?
Oqard, çımı balə, oqard bə vətən!

Rüjon bəşən, iştı conən pi bəbe,
Çaşı rüşnə ğürbətiku si bəbe.
Vaxt bome ki, dəbərəseş, di bəbe,
Har insoni di vətəne, kə vətən!
Oqard, çımı balə, oqard bə vətən!

Bəştə sıvol bıdə, boçi hıtedəm,
Im vətən çımıne, çüne vıtedəm?
Qavər xəbə nıbu, bıməs, votedəm,
Vıronə bə, çəmə dasto şə vətən!
Oqard, çımı balə, oqard bə vətən!

İsə tolışı çəə toği rıştəni,
Millət hələ hıtə, balə, əştəni.
Şe-şe, tolış qın kardədə iştəni,
Yodo beşdə moə zıvon, pə vətən,
Oqard, çımı balə, oqard bə vətən!

Fələk bəmə iştə zülmi bo kardə,
Hiç zındənim, oxo, jıqo ço kardə?
Bo avlodi iştə kəşon okardə,
Şine bənə şinə inə və vətən!
Oqard, çımı balə, oqard bə vətən!

Vətəninə arə biyə məkə tı,
Oqard, boy, çiç bəbe, xıyə məkə tı.
Hələ dilim püre, diyə məkə tı,
Çı şeerı nav vətəne, sə vətən!
Oqard, çımı balə, oqard bə vətən!

Boy, diyəkə vətənədə çiç heste.

Vətən çəmə həm moəye, həm pəye,
Çəmə conən, çəmə rufən əçəye.
Oqard bəştə vətən, çənə ki, rəye,
Ənə mandış gürbətədə, boy, vəste.
Boy, diyəkə vətənədə çiç heste!

Çı məholi məzə, küjə reçine,
Əçəy har ton, har i vijə reçine.
Bo har boği əçəy kijə reçine,
Im vətəni bəmı, bətiş peşt baste.
Boy, diyəkə vətənədə çiç heste!

Siyokijə qıybəkule külisə,
Bılbıl nəğmə handedəni vilisə.
Noəşone zil, vəşədə dilisə,
Im otəşi çəvon dasto ki bəste?
Boy, diyəkə vətənədə çiç heste!

Iştine çı vətəni sığ, anqülü,
Bənə vəşti bü omedə əçəy bü.
Betı-bemı yürdi yarə bedə lü.
Ğərəz bəmə, çəy yarə ki bəbaste?
Boy, diyəkə vətənədə çiç heste!

Çəmə nunən bə zəhərə dancə bə.
Çı zəmini avlodonku ni xəbə.
Xərobə bə ro-riz, vişə ancə bə,
Im divu ni, im həğiğət, im roste.
Boy, diyəkə vətənədə çiç heste!

Bo avlodi moə zıvon bedə şin,
Çəmə zıvon anqivine, anqivin.
Oxo, boçi yodo beşdə, bedə qin,

Xıdo çəmə bəşorətiş ço baste?
Boy, diyəkə vətənədə çiç heste!

Məçit, piron vironə bən, vılo bən,
Çı tarixi əmonəton ni bedən.
Sıxan bıdə, obəqardeş bə vətən,
Çı tolışi doə sıxan dırıste,
Boy, diyəkə vətənədə çiç heste!

Bemon

Dıl boştəro çaylı-caylı bə qəpe,
Dı xəyolon jiye-jiye pi bemon.
Çaşon mandin çı vətəni roy səpe,
Ğürbətədə həsrətine ni bemon.

Kenə vətən bə yod dəşe, bəvədə,
Hardbırəği tam nımande qəvədə.
Həm rüjədə, həmən toykə şəvədə,
De ğəminə çəşarsinə si bemon.

Çı vətəno beşemon de sa vonə,
İsət dıl bo ğəmiro bə ğəmxonə.
Ğürbətədə şəx nəvəymon ğəstonə,
Bə dışmeni dıl eşero ti bemon.

Soron pərəyn, "penco"oməy, ğəyb be "çıl"
Vındımone, pəlişkedə ümri vıl.
Qa bəməymon, qa sırəymon dıl-nodıl,
Tosbə isə, nıznəmonə, ki bemon.

Qınokoye əməni co kardə ro.
Har qınosə ve qıvone çəy qıno.
Çımı biyə, çımı bıre, çımı bo,
Əmə boçi de coəti vi bemon?

Mını

Oməm ijən bəşmə seyrü səyahət,
Ha bandon, bəştə və bığətən mını.
Dılı şe pidəni, lınqon bardedən,
Mahaştən bışom az, oğətən mını.

Şıməni vindedəm, cəfo mandəni,
Beşimə çı ümri səfo mandəni.
İsə çı insonon bəfo mandəni,
Şımə boştəro düst peğətən mını.

Deşmə ico bıbom, dardım nibəbe,
Vazərü ov bədo, qardım nibəbe.
Zımıston iyən poz sardım nibəbe,
De vişon hırinə dəğətən mını.

Kardedəş

De ğənzənə ijən, reçin,
Randəş muon, co kardedəş.
Qa bovındəş aşıği tı,
Qa nozinə şo kardedəş.

Siyo çəşon dardon dəmon,
Mijon ti bən, bəvon kəmon.
Ey yo, hejo dınyo ğəmon,
Aşıği bo kardedəş.

De həsrəti doydəş ğəmi,
Poş kardedəş, tı, odəmi.
Eşği siri bə aləmi,
Rə oşko, tı, ço kardedəş?

Orzuon

Dıldə həvəs mandedəni be çəvon,
Dıldə tojə dard bedən orzuon.
Ve kəsiro arşiyedən miyono,
Eşği səpe pard bedən orzuon.

Mandəni, vindəş ki, mıku con həni,
Aspe tojində ğəmi hicron həni.
Dıldə dəvarde şe tovişon həni,
Poz omedə, zard bedən orzuon.

Eşğədə kardəş dili ğo, tı, şedəş,
Çayli oğətdəş mını ço, tı, şedəş?
Az erəxəm ıştı dumo, tı, şedəş,
Linqi jiyo hırd bedən orzuon.

Fələki qardədə çəx, çiç bivotom, çiç nivotom?
Qin bə çı kosibi həx, çiç bivotom, çiç nivotom?

Nohəx əndə heve bə ki, jəşe rişə həxisə,
Çideni çı həxi rəğ, çiç bivotom, çiç nivotom?!

Maştəvo tosbə bevaxt ha ko kardəm, ni səfo,
Kardedəm həx ya nohəx, çiç bivotom, çiç nivotom?

Omde çı mançı oxoy, pul şedə bə rəhbəri çif,
Noyde "Kent"i bə daməğ, çiç bivotom, çiç nivotom?!

Zoə votdə, çımı pə, məktəb oməy, pul lozime,
Peşoen sirdə ğoçəğ, çiç bivotom, çiç nivotom?

Üme kardəm, əyən az - səb bıke, har çı bebe çok,
Bardəm az ıştəni şəx, çiç bivotom, çiç nivotom?

Kədə ni ğənd nə çay, zındənimon çiç bıkeşon,
Bə kə ki, omde ğonəğ, çiç bivotom, çiç nivotom?

Hələ ki, zındənim az banki puli çoknə bıdəm,
Bank mını kardə sorəx, çiç bivotom, çiç nivotom?

Hinə heste, ha Vüqar, de fələki bə ro bışi,
Dehri dardonku bıreş, çiç bivotom, çiç nivotom?!

Mehsun Perzə

Heydərov Mehsum Kərimi zoə 1977-nə sori apreli 17 də də Liki Perzəkucə diyədə moə bə. 1994-nə sori bə şəhid K.Həmidovi nom bə Anbu di miyonə məktəbiş sə kardə. Həmunə sorien bə Qafqaz univəristeti Şərşunaslıq və ərəbi zivon de ədəbiyyati fakultə gəbul bə. 2000-nə sori ali təhsiliş sə kardə. 2003-2004-nə soronədə sərbozəti kardəşe.

Əy bə tolişi, bə tırki niviştə bə "Xəlili honi" nomədə iminnə şerij 15 sinədə niviştəşe. Şairi niviştə şeron, hekayon "Toloşon sədo" rüjnomədə çap bən.

Xıyzonsoybe. 3 avlodış heste.

Əğləti

Bəmişon vote iştə jimoni
Ən çokə rujon, bivot, komonin?
Azən votime, ehey əğləti,
Şiməhon isət, konco mandişon?
Dasti nırəsə yolə bandişon!
Ə xosə rujon, be dardə rujon,
Mamu de İne dəvardə rujon.

İnəm əpatiy virğinə aşi
Hiç nəkəşimon gəzəno çəşi.
Çoko eəkəy əy bə dərinkə
İ qəvo əvotimon, dərinkə,
Çəmə im aşi rə-rə sərinkə.
Ə xosə rujon, be dardə rujon,
Mamu de İne dəvardə rujon.

İnəm əpatiy tojə tənudə
İminnə kərə, iminnə fəti
Esən nəvedəm az ba ləzzəti
Yodo bekarde nibəbe gəti
Xosə əğləti, xosə əğləti
Ə xosə rujon, be dardə rujon
Mamu de İne dəvardə rujon.

Məkə ordəku əkəy əv loku,
Yodo imoni bekəmon çoko?
Mısə yoltəynə əkəy dəğləti
Əve ki, votdəm ehey əğləti
Boçi tı rə şiş xosə əğləti.

Ənə xoş be ki, çəmə im jimon
Hiç nıznəmonə, çoko orəxəy
Səbe dasto şe, dəvarde zəmon
Həyfdögi bardəm isət az boşmə
Hiç gədim nıznəy, boçixo şimə..?

Nənə əvotiy bəmə nəğili
Nəhaştıy kəsi bıku dəğili.
İştən əjəniy dı şumlə vezi
Ki ebəğənde iyo dəğləti
Ehey əğləti, xosə əğləti!
Ə xosə rujon, be dardə rujon
Mamu de İne dəvardə rujon.

Nun nıbə ruji, kədə piçisə
Niyə ruəno əpatin yuxə.
İnəm əvotiy, tikəy tov biyən
Ha çımı balon, az bəşmə gıbon.
Bəşmə nıdəmon zoə xəyləğ
Votedən ki bəs ebəqne mırə.
Aspi he ədiyn dave əkəymon
İyən bo aspi, bo aspə kırə
Pəşi qətəme boşmə əğləti
Həyfdögi bardəm boşmə əğləti.

Ruji ləkətor əjənin kədə
 Dave eəqniy həmon ruj, dədə.
 Qıləymon əvoti, ğəndə horə
 Enıka bomı bəjem az norə.
 Qıləymon əkəy ruyəni dave
 Əjəni zikkə, çımı ğab kive?

Hiç quş nədəymon bə yazğə inə
 Jıqo əznimon əmə rostimon.
 Dı jə hənəki ıştə koədə
 Azızı moəm jimoni ədəy
 Əv boştə conı, çəmə roədə.
 Yodo bekarde nibəbe ğəti
 Çı rə dasto şiş xosə əğləti?
 Ə xosə rujon, be dardə rujon
 Mamu de İne dəvardə rujon.

Mamu nəjəniy hiç vaxt əməni
 Hejo əvotiy hiç tadi məkən
 Şımə bo yol be bəhən bınəvən
 Zərfəti əkəy rəhməttiğ dəmə
 Nəsihət ədəy əv əncəx bəmə.
 Ha xosə moəm, ha xosə inə
 Orzu bardedəm ba rujon kinə
 Hanədəm vinde şımənım zinə
 Nıpyəmə hano bıbom az oğ
 Çoko pelarzəym, iyən bim az ğo
 Ə xosə rujon, be dardə rujon
 Mamu de İne dəvardə rujon.

Boy bə Lik

Boy bə Lankon, boy bə Lik
 Ha reçinım, boy bə Lik.
 Syo çəş-bəvım, boy bə Lik,
 Boy dumo mı, boy bə Lik.

Mandim betı orəxəym
 Budu tı ha erəxəym
 İştı dasto perəxəym
 Boy reçinım, boy bə Lik
 Boy bə Lankon, boy bə Lik.

Ve noz məkə ay otəş,
 Bınəvəmon kəş bə kəş.

Çı eşğiku dast məkəş
 Boy dumo mı boy bə Lik
 Boy bə Tolış, boy bə Lik.

Bandon mandin bəmə şoyd
 Tı ım eşği mədə bə bod.
 Dəvardəyon bıke yod
 Syo çəş-bəvım, boy bə Lik
 Boy bə Lankon, boy bə Lik.

Səm peqəte çığın şım
 İştı dardo noxəşim.
 Ha ovşımım, ha həşim,
 Boy bə qıyə, boy bə Lik
 Boy bə Masal boy bə Lik.

Boy bıbəmon pəvandi
 Bıdə bəmi dılvandi.
 Haydə petat bə bandı
 Boy bə qıyə, boy bə Lik
 Çı Mığono boy bə Lik.

Çəmə bandon reçinin,
 Çəmə boğon çin-çinin.
 Dılı dardon parçinin,
 Çı Mığono boy bə Lik
 Boy bə Tolış, boy bə Lik.

Ha Kinəvəs, Nənəvəs
 Ha Vılənoz, Əğənoz
 Ha Balənoz, Şinənoz
 Ha dılinoz boy bə Lik
 Boy bə Lankon, boy bə Lik.

Yusif Abbasov

Abbasov Yusif Surxay zoə 1988-nə sori yanvarə manqi 13-də Liki rəyoni Mastəyil diədə bə dınyo omə.

Pul ozzobəy

Zoə bo pə şin kardedəj,
Nün nemiki gin kardedəj.
Düston arə xun kardedəj,
Çı zümandij, pul ozzobəy?!

Bastə kəybon okardedəj,
Kosibiku co qardedəj.
Tı, ve be-be dard vardedəj,
Kəəğandij, pul ozzobəy!

Az piyadə,tı aspo bəj,
Bo ərbobi qonə bo bəj,
Taməgiri düzə ro bəj,
Beovandij, pul ozzo bəy!

Vəse, ənə xunı kardə,
Im məholı siyo kardə.
Har molı bə dəqər vardə,
Ti bə çandij, pul ozzobəy!

Çokon bəti taməjon ni,
Çı dəqeri qindəj həni.
Dastədə çirk zındəm tını,
Vonəy bandij, pul ozzobəy.!

İlqar Bədəlov

Xıdo doə bəti təylə conı bepulə fəhlə,
Linq bıku isə karkazədə siyo tulə fəhlə.

Rışvə dodənış yasin ğəbul kardeni dınyo,
Bo sıpən qılə şodə isə tı kulə fəhlə.

Hejo dodə bəti əmri, ə qiyədə sıraf bəy
Tı lap bırexoş condə xərob bəş çulə fəhlə.

Mandə çı səku haştədəni itkə bınıştəş
Hərdəm votedə, ya tı sıpəş, ya tulə fəhlə.

Be nun ləvə cur-cur koməqən kardəni hiç kəs
Anğ dirozış bənə ustulbə çulə fəhlə.

Vəste anədə milyoneron dovranışon kay
Toşdən şiməni bənə taxtə, bəş pulə fəhlə.

İlqar hejo namus, hejo ğıryət tıku vındəm
Xıdo doə bəti ə dil - ğızılđa qulə fəhlə.

Ha vıl, tını vındəncən isə bəxtəvərim mı,
Nomeyş bəmi bı dınyoədə hozoə şairim mı.

Çand sorbe həsəd mandəbim bə qədə bavonku,
Tı bahand, bonə bilbılı boğdə sıə vilim mı.

Ruj çı ruji peştdə dəvardədə bonə qulle,
Fitrə bebəkam bivot bəmi, ıştı dılım mı.

İştə dili orzu bəti hiç votlandım ımruj,
Va-voş ki oməy şime rəndə hejo tarim mı.

Dıtı kəş okardem pidə mı lap bonə kaffe
Keynə tini vindəm, ə ruj məsti-xumarim mı.

Səməni sipi be ıştı roədə dardi kəşencən,
Tı Əsli biboş Xosrov çiçe lap Kərənim mı.

İlqar tı bışı ıştə dili okə bəvonro,
Oxoy ki bəznen dınyoədə ve vəfodorim mı.

**

Dılım votedə ruj çı rujon mandəkəsonku
Şe dasto siyo millət tikə sağ mandəkəsonku.

Çand sor bədiqə mandəbe çı milləti səyku
Votlandım ki məqard ıştə gəvi kandəkəsonku.

Veən tı ve bəhoş nıznoş əqər çı luzi normə
Lap bəna jeni rostbə ləvəş şar bəkəsonku.

Nohəx-nohəxi diəsən oxoy niştənim az
Az tarsedəm ba ıştə aqli hardəkəsonku.

Ey İlqar, isə du səpoy əştə poye nızne,
Dast linq bədə ve bı dınyoədə duz bəkəsonku.

Odəm nibəbe

İsə omə vəşyeni coyli bımard tokiedə
Cəvə ordə bədə kue ləzzət bobə lukuədə.
Çanə odəm eqiniyə bə kuçəsə Bokuədə,
Zikkə bijən vəşiku hiç kəs iyo cəm nibəbe
Odəmi odəm nıbo odəmdə odəm nibəbe.

Har kəs kardə cohiləti pəmandədə kuçondə,
Joqo kəşədə kazbek zu madedəni condə,
Əsqərətikü vitdə şanqo hitedə bondə,
Hukməti gıryət bıbo vətənikü gəm nibəbe
Odəmi odəm nıbo odəmdə odəm nibəbe.

Har kəs isə əştədə merdətiku dem jedə
İştə çəşon vi kardə, nıvindime qəm jedə
Şədə hıtdə sahədə, boği kəno ləm jedə
Votdə hejo qandedam hiç oğoe səm nibəbe
Odəmi odəm nıbo odəmdə odəm nibəbe.

Xuçi pusti dınyoədə pozi həşi tat bəka
Kosib çı kosibi şəy obəkime lat bəka
Peeçin həmişə boştə ıştə koon şat bəka
Həmmə boştə məşin sə, çımı qılə həm nibəbe
Odəmi odəm nıbo odəmdə odəm nibəbe.

Va ki jəşe şəxtə be vəziyyəti hiç bəka
Bepuləti vəşyeni sağlame dil puç bəka
Seqlə devalvasiya lap odəmi luç bəka
Çoştə iqlə nun baham, şanqone ordəm nibəbe
Odəmi odəm nıbo odəmdə odəm nibəbe.

Şair İlqar ve votlandə, odəm heste məsdəni,
Ve odəmi aqlış ni, imoni dərəsdəni
Anə bəy umur dodən bə ıştəni rəsdəni
Dı yaltaqəti bijiyəş çə umuri təm nibəbe
Odəmi odəm nıbo odəmdə odəm nibəbe.

Təmsil

Süki diyəş kay bə kaqi pərəy nişte kindəsə,
Vote azim çıvrə şef, xokon bıbon bəşmə sə.
İ kərə az bahandom həmmə dınyo bəlarze,
Də filien az canq bıkam linqi bənom xırtəsə.

Sıpə imi məsencən vote tini bəcuem az,
Nabəna har ko zındəm, jıqo bızın folçim az.
Ponzə sutkə qombaxte ıştı virə bızın tı,
Çand vaxte dave kardəm, ıştənən ki topçim az.

Kəsiy vote hastedon hədər hədəri mini,
Ki bəştə merd votedə davekə də erməni.
Rivos kaqon bardədə, neçi pəson hardədə,
Əndə nohəx ko kardon konco bıznom şiməni.

İkərəti ovədə kəlləş bekay iqlə moy,
Vındışe ki, siyo şəğol bəştə peçati ve şoy.
Vote həyf ki dastım ni, gıryət mini kıştedə,
Həmmə boştə peritdon ım şiməku çoknə koy?

Şiri şəğol kıştedə viğandə bə cəhəndim,
Şimə gəvi az ıştən bı ovədə bıandom.
Şəğol bəpi bənə mı bı ovədə moy bəbəy,
Az bışom dı İlqari Gərəboğdə bıbardom.

ƏGƏLƏN BAXŞƏ

İlham İlhami

İlham Sabiri Zoə Haqverdiyev 1957-nə sori iyulə manqədə Ostorə rəyoni Tanqerü diədə moəku bə. Çəy pə Sabir mexanizator ko kardəşe, isət pensiyədəyə. Moəş bə rəhmət şə. İlhami Tanqerü didə bə Səməd Vurğun nomədə miyonə məktəbiş 4-5 ğıymətonnə handəşe. İnstitut hande bə şəhər şeyo imkanış bə ni. Şofer, traxtorist, qədə əğrənom ixtisasonış heste. Farsi, tırki, tolişi, orisi zivonon çok zındə. Çəy şeeron əsasi hırdanə şeiron təşkil kardedən. Təmsilə şeeronışən veyəti təşkil kardən. Əlovə, yomurinə hekayənoş diqlə kitob niviştə. Çəy niviştəyon əsasən tırki zivondən. Tolişiedə əncəx hırdanə şeeron niviştəşe.

Aşur, Cavid, Ramid

-Boy xorək bəhə,
Cavid, ha Cavid,
Tini çəş kardə
Qədəli Ramid...

-

Aşuri bıbəm
Buməm, ha inə,
Mınış bardə əy,
Tennisdə, zinə...

Barde zındəni
Aşuri Cavid,
Xorək osidə
Çəş kardə Ramid..

Do məbir

Aşur dastədə təvə,
Boğə dilədə nəvə.
İqlə sefə doş biri,
Çəy xolonış ebiri.
Yəndı piyoş dəçini,
Sefonıçən peçini.
Oməy boğiku bə kə,
Bə pəş vote, diyəkə.
Çanə sefım çini mı,
Sı sefiku bəhə tı!
Əçəy piə nahaşe-
Bəy xəyli tohmət jəşe.
Vote do-çu biriyə tı,
Çiç kardəbe do bəti?
Bəs oməsor çiç bahaş,
Ağıl bəbən boto kaş?!
Bə yoli yolə zoəş,
Hiç bəçımı xoş noməş!

Mədinə balə

Qədə kinə Mədinə,
Qəp jəydə dı inənə:
-Ha inə, dəvə çiçə?
-Ha inə, bəs ğor çiçə?
Bivot, qürzə, mor çiçə?
Yolə bivəş danqo bə,
Piyə nənə kanqo bə,
Moəş pıt-pıt kardedə,
Dı zünə tov vardədə.
İqlə Mədinə piə

Votdə bəy, "Dilim poə,
Çımı şinə baləş tı,
Az cəvob bədom bəti.
Har çi mıku bıpars tı,
Ğor-moriku mətars tı.
İştı zıvon şine, ğənd,
Omüt, bıbi ağımand!

**Pələnq qədə tüləbe
(şeer-novellə)**

Ğonəğ oməbe bə di,
Çı şəhriku Mirmehdi.
Pələnq, pələnq!-sədoş kay,
Dı züsədo, Əhədi.

İştə dildə fikriş kay,
"Pələnq bome, ay əman..."
Mirmehdi tarsəy yaman,
Əncəx bə sədo əvo
İlə qədə tüləbe,

Ranqış alə-büləbe.

Kıvolə kine
-Befəriş, befər!
Vote Nilufər.-
Ço hıtdəniş tı,
Ha bivə, Cəfər?
Pebedəş maştə
Lap rəy, vırəkü,
Bə con oməm az,
İştı dastikü!
Haştəniş oxo,
İtkə bıhıtom,
İştə dardi az,
Bə ki bıvotom?

Yaman kıvole,
Çəmə Nilufər,
Haniku əştə,
Dı zü, i təhər.

Kəsi balə

Dı zü kəşdəbe
Kəsi balə nəfəs,
Bə ovcü rəse
Kardəbe həvəs.

Qıy qordondəbe
Əv bə rost, bə çəp,
İştə diləndə
Jəydəbe əv qəp:

"-Rəsə bəbəynim
Az bə yolə cü,
Də yolə cünə
Əfırsim bə rü."

Pıyedəbe əv
Ve hostə-hostə,
Dılış bərk jedə,
Güşünış məsdə.

Əmmo ki, çətin
Bırəso bə cü,
Dı im sürəti əv
Eşü bə yolə rü!

İ çəşinə pişik

Pişik vəşi mardəbe,
Qətışe koloki kijə,
Kolok rəse, çiç rəse,
Pişki nızney je mijə.
Koloki çəy çəş bekay,
Pişik mande i çəşi.
Çə rüjnəkü bə im rüj
Bə kijon nez şedəni-
Lap bıcardo bo vəşi!

**Rıvosinə şəğol
(təmsil-nəğl)**

Bə di nezə vişədə,
İqlə rıvos jidəbe.
Dı şəğoli əv yaman,
"Bivə" bəbe, düst bəbe.

Həyvonon küç kardəbe ,
In vişəko beşəbin.
Odəmonku düəro,
Bə pındə vişon şəbin.

Tənık bəbe in vişə,
Əvon dı kəs mandəbin.
Hardero hiçi nıbe,
Kolə seron hardəbin.

Hiyləkore rıvosı
Votışe bə şəğoli,
"Bışəmon kaq bıqatam
Ha çımı şinə boli!"

Oməyn əvon di dilə,
Kağışon bay çan qılə,
Şəğol vote, "ay rıvos,
Sağ bıboş tı, ay lələ!"

Rıvosinə i rüjən,
Kaqə dızdi şen əvon,
Rıvos bicbe, dənişe,
Şəğol dəşe düz bə lon.

Loni soyb niyon bəbe,
Tıfanqinə dilədə.
Çəvi pətron oçəkəy,
Çə şəğoli kəllədə.

Şəğol marde, doroz be,
Rıvos tılay arəkü.
Şe bə niğilə vişə,
Düyəro be çəvrəkü.

Ay hırdənon, bızınən,
Dı har kəsi düst məbən,
Nomərdiko dü bışən,
Dı mərdinə düst bıbən!

**Veəzinə küməkijəbalə
(təmsil)**

Küməkijə dıştə balə
Sıxanış kay, qəriş jəy,
Bəştə balə dərsiş doy,
Omütışe ağıl bəy:

-Ha çımı şinə balə.
İnsonı vinde, bıpər.
Nıştə virəku epər,
Bə külədilə dəpər...
Hejo enəme bızın,
Bəti əv sığ bağənde.
Bəje bəkişte tını,
Çı doyku ebağənde!

Balə votışe bə moə:
-Çiçiş votdə, ha inə?
Qasbu, sığ çəy cıfdəye,
Əv boçi ki, enəme?

Bəje, mini bəkişte,
Boştə balə bəbişte.
İnsoni vindəcəği,
Nibəmandem, bəpərem,
Bə küləbin epərem...

-Ha, inə bəşti ğıbon,
İştisəm fik nımande-
Həni tarsım dəmande!
İne ğıbon bə dili,
Bıpər-epər bə küli.
Nəğmə pehand bə vili,
Bahand bənə bılbılı.
Hiç kijə ıştı to ni,
Xoşbəxt bıvındım tını!

**More-müşon iclos
(təmsil)**

Pişik rə-rə vaştəbe,
Morən qətdə, hardəbe.
Lap bə xuqi mandəbe,
Boştəno kef kardəbe.

Oxoy i rüj con omən,
Moran ivrə cəm omən,
Votşone ki, çiç bıkam,
Pişki dıneko hiç bıkam?!

Boy, əmə əy bıkiştam
Bəmü bıkam, ekiştam.
Har kəs pebe qəpiş jəy,
Düz notişe, çəpiş jəy...

İ kəs vote "bitosnəmon,
Pişki rüdə etosnəmon!"
İ kəs vote," bısütəmon,
Pişki tənüdə esütəmon"

İ kəs, "live oğandəmon,
Pişki bə çol eğandəmon!"
Düz i sahat cəhlışon kay,
Oxoy oqının, səhlışon kay.

İqlən morə-sipiriş,
Vote," lozim ni təşviş,
Boy, pişki sağ bahaştam,
Bəçəy qıy zanq ehaştam.

Sədo be, rəy bəvitemon,
Bıştə hıl ebəvitemon!"
Müşon həməy dast küəy,
Votşone "Afərin!", bəy.

Pebe iqlən lodə müş,
Lap bə səpo mardə müş.
Vote,"bıməso har kəs,
Zanqi ki ehaştə bəs!"

Müş-moron "kə kümə" be,
Hiç ki nıznəy damə be!

İlham İlhami

Məkkə kijə

Lap iminci əv omedə,
Əvəsori xəbə dodə.
Çəmə dili şo kardədə
Boğonədə xosə vile,
Şo xəbəyə pərisqile.

Dəştə tiki qili nodə,
Kıləş vardə bəy onodə.
Lonə kardə kan bonədə,
Hejo əv bə dardıdile,
Şo xəbəyə pərisqile.

Çəy dil jıqoy şişə təki
Bəçəyərbə kijə bəkiy!?
Kijon həmmə bəmə şəkin,
Cəh-cəh əjənə bılbile,
Şo xəbəyə pərisqile.

Lo, kəjələ, ğəcı, peğü
Xıdo nıke bəy nez bıbü.
İştə koədə əv bez nıbü,
Çəmə vile, çəmə dile,
Şo xəbəyə pərisqile.

Dəsvardəmə bə əğilon
Nəbadə, bəy dast bıjənon!
"Hoci"- "hoci" votlandə bəvon,
Məjən, əmone, bəbole,
Şo xəbəyə pərisqile.

Rafiq Murad

Bəmi məvotan

So dəritədəm
Do peritədəm,
Boğ-bıstonədə
Akən ritədəm.
Tanbələ kinə-
Bəmi məvotan!

Lok etirnedəm,
Çilə kırındəm.
Qatəm vəğelon,
Pəsən çordnedəm.
Hanbalə kinə-
Bəmi məvotan!

Çokə sıxani
Vote çətine?
Zıvonım şine,
Lap anqivine.
Bibərə kinə-
Bəmi məvotan!

Bəşmə vey lozim,
Lodim ya kokim?
Bevəcə qəpi,
Az dılətokim!
Həmə bızınan,
Həməysə çokim,
Hədəre kinə-
Bəmi məvotan!

İbrahimxəlil Fərziyev

